

Avoimen varhaiskasvatuksen työntekijöiden kokemuksia korona-ajasta
Jyväskylän kaupungin avoimen varhaiskasvatuksen palvelut

Tuomo Laulainen

Opinnäytetyö, AMK
Joulukuu 2021
Terveys- ja hyvinvointialat
Sosionomi koulutusohjelma

Tekijä(t) Laulainen, Tuomo	Julkaisun laji Opinnäytetyö, AMK	Päivämäärä Joulukuu 2021
	Sivumäärä 42	Julkaisun kieli Suomi
		Verkojulkaisulupa myönnetty: x
Työn nimi Avoimen varhaiskasvatuksen työntekijöiden kokemuksia korona-ajasta		
Tutkinto-ohjelma Sosionomi, AMK		
Työn ohjaaja(t) Hintikka, Timo, Suomi, Asta		
Toimeksiantaja(t) Jyväskylän kaupungin avoin varhaiskasvatus		
<p>Tiivistelmä</p> <p>Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää paikallisesti avoimen varhaiskasvatuksen työntekijöiden kokemuksia työskentelystä koronapandemian aikana. Tavoitteena oli tuoda esiin varhaiskasvattajien näkemyksiä oman työn toteuttamisesta, kertoa konkreettisesti mahdollisista työtapojen väliaikaisista tai pysyvistä muutoksista, kasvatusyhteistyöstä ja arvioida koronapandemian mahdollisia vaikutuksia perheiden hyvinvointiin.</p> <p>Ajankohtaista aihetta oli mielenkiintoista tutkia. Koronapandemia alkoi kesken oman opinnäytetyöprosessin ja vaikutti sen toteuttamiseen. Opinnäytetyöni tutkimusmenetelmänä toimi laadullinen tutkimus. Tutkimusaineisto kerättiin teemahaastattelun keinoin. Tutkimukseen osallistui viisi varhaiskasvattajaa, jotka työskentelivät korona-aikana erilaisissa rooleissa avoimen varhaiskasvatuksen palveluissa. Haastatteluissa hyödynnettiin poikkeus-aikojen hengessä etäyhteyksien tuomia mahdollisuuksia.</p> <p>Tutkimuksessa ilmeni, että koronapandemia vaikutti merkittävästi avoimen varhaiskasvatuksen järjestämiseen. Suurimmat muutokset työhön tulivat sulkuaikana, jolloin ihmisten kohtaamisia ja kokoontumista tuli välttää taudin leviämisen ehkäisemiseksi. Korona vaikutti toimintaan vielä tutkimuksen tekoheikellä, mutta toiminta oli kuitenkin jo pääosin elpynyt yhteiskunnan vähitellen avauduttua. Kasvatusyhteistyötä oli kannateltu pahimman yli puhelimen ja etäyhteyksien turvin, minkä jälkeen vanhempia oltiin pystytty kohtaamaan myös kasvotusten. Perheiden hyvinvoinnista oltiin yleisesti hieman huolissaan, vaikka omien asiakasperheiden kohdalla ei suurta huolta ollutkaan ilmennyt. Koronan nähtiin vaikuttaneen perheiden hyvinvointiin, aiheuttaneen turhautumista ja väsyttäneen, mutta myös kenties lähentäneen joitain perheitä.</p>		
Avainsanat (asiasanat) Avoin varhaiskasvatus, kasvatusyhteistyö, covid-19		
Muut tiedot (Salassa pidettävät liitteet)		

Author(s) Laulainen, Tuomo	Type of publication Bachelor's thesis	Date December 2021 Language of publication: Finnish
	Number of pages 42	Permission for web publication: x
Title of publication Open Early Childhood Education Workers' Experiences of the Covid-19 pandemic		
Degree programme Bachelor of Social Studies		
Supervisor(s) Hintikka, Timo, Suomi, Asta		
Assigned by City of Jyväskylä open Early Childhood Education services		
Abstract <p>The intention of my research was to locally clarify experiences of early childhood education workers working at clubs, playground activities and open daycare during the COVID-19 pandemic. The goal was to bring out the workers' experiences on carrying out their duties, narrate possible concrete temporary or permanent changes to the educational work or to parent-professional partnership and to evaluate the pandemics possible effects on families' wellbeing.</p> <p>It was interesting to carry out a study on a current subject. The pandemic started during my thesis process and influenced working on it. The thesis was carried out as qualitative research. The material was gathered by thematic interviews for five early childhood education workers who had experience of working in open early childhood education services during the pandemic. In the spirit of the times remote connections were used for most of the interviews.</p> <p>The results of the study suggest that the COVID-19 pandemic had major effects on organizing open early childhood education. The biggest changes took place during the lockdown in spring of 2020. The pandemic still had some effects on carrying out open early childhood education when the interviews took. The parent-professional partnerships had been supported using phone and remote connection possibilities before the activities had recovered enough to allow face-to-face interaction again. The workers had had some worries of the families in general but hadn't been very worried of their own customers. There were some effects on the families' wellbeing, frustration and exhaustion had been sensed by the workers but in some cases maybe the pandemic had brought the families closer together.</p>		
Keywords/tags (subjects) Open Early Childhood Education, Parent-Professional Partnership, Covid-19		
Miscellaneous (Confidential information)		

Sisältö

1	Johdanto	3
2	Avoin varhaiskasvatus	4
2.1	Avoimen varhaiskasvatuksen toimintamuodot	6
2.2	Avoin varhaiskasvatus Jyväskylässä	7
2.3	Kasvatusyhteistyö ja dialogisuus	9
2.4	Osallisuus ja matalan kynnyksen palvelut.....	10
3	Koronavirus.....	12
3.1	Ohjeistukset.....	12
3.2	Korona ja perheet.....	13
4	Opinnäytetyön tarkoitus ja tavoite	14
5	Tutkimuksen toteuttaminen	15
5.1	Kohderyhmä	15
5.2	Laadullinen tutkimus	15
5.3	Tutkimuksen toteuttaminen	16
5.4	Aineiston analysointi	17
5.5	Eettisyys ja luotettavuus	17
6	Tulokset	18
6.1	Korona-ajan toiminnankuvaus	19
6.2	Koronan tuomat muutokset.....	20
6.3	Kasvatusyhteistyö ja viestintä perheiden kanssa korona-aikana.....	22
6.4	Perheiden hyvinvointi.....	24
7	Johtopäätökset.....	26
8	Pohdinta.....	29
8.1	Luotettavuus ja eettisyys.....	30
8.2	Digitaalisuus, etäyhteydet ja sosiaalinen media	32
8.3	Jatkotutkimusaiheet ja kehittämisideat.....	33

Lähteet	35
Liitteet	38
Liite 1. Teemahaastattelun runko.....	38
Liite 2. Ensimmäinen haastattelukutsu	40
Liite 3. Toinen haastattelukutsu	42

1 Johdanto

Opinnäytetyöni tarkoituksena on tuoda esiin paikallisesti avoimen varhaiskasvatuksen työntekijöiden kokemuksia työskentelystä koronapandemian aikana. Kuinka toiminta on mukautunut poikkeusolojen vallitessa ja miten asiakkaat ovat suhtautuneet muutokseen. Miten ja missä muodoissa kasvatusyhteistyö on toteutunut avoimessa varhaiskasvatuksessa? Onko esimerkiksi digitaalisten kanavien rooli noussut poikkeusoloissa?

Kaikki lapsiperheet eivät ole samanlaisia, minkä vuoksi on mielestäni tärkeää, että varhaiskasvatuksen palveluitakin toteutetaan monipuolisesti, jotta niistä hyötyisi mahdollisimman moni perhe mahdollisimman paljon. Avoin varhaiskasvatus tarjoaa monipuolisesti lapsen kasvua ja kehitystä tukevaa toimintaa esimerkiksi sellaisille perheille, joissa toinen vanhempi on kotona. Perheille on tarjolla palveluita, jotka vastaavat erilaisiin tarpeisiin. Tiiviimpää yhteistyötä varhaiskasvattajien kanssa tarjoavat esimerkiksi lasten- ja perhekerhot ja avoimeen toimintaan ja perhekahviloihin voi osallistua tavallisesti ilman ennakkoilmoittautumista silloin kun itselle parhaiten sopii. Lasten kerhoihin lapsi osallistuu ilman huoltajaa, mutta muussa toiminnassa osallistutaan yhdessä. Varhaiskasvatuksen ammattilaiset ovat toiminnassa perheiden tukena ja keskustelukumppanina kasvatusasioista ja vanhemmuuden teemoista. Palveluiden ytimessä on yhteisöllisyys, vertaistuen tarjoaminen sekä lapsen ja vanhemman välisen vuorovaikutuksen tukeminen.

Toivon tämän tutkimuksen auttavan avoimen varhaiskasvatuksen palveluiden kehittämistä Jyväskylässä. Tahdoin tehdä opinnäytetyöni juuri avoimeen varhaiskasvatukseen, koska halusin olla pienempien puolella ja minulla on sellainen tunne, ettei avoin varhaiskasvatus välttämättä saa aina ansaitsemaansa huomiota tai tunnustusta yhteiskunnallisesti.

Oma opinnäytetyöni ajoittui vahvasti pandemia-aikaan. Opinnäytettä alun perin suunniteltaessa ei tulevista poikkeusoloista ollut tietoaakaan. Alkuperäisien suunnitelmien kanssa aluksi odotettiin tilanteen normalisoitumista. Tilanteen jatkuva eläminen sai ajatukset kääntymään suunnitelmien muutokseen, jotta opinnäytteen saisi

suoritettua opinto-oikeuden puitteissa. On siis luontevaa, että poikkeusolot näkyvät myös itse opinnäytetyössä.

Tiedonhakujen kannalta erityisesti aiemmat avoimeen varhaiskasvatukseen suuntautuneet tutkimukset, pro-gradut sekä opinnäytetyöt olivat itsessään arvokkaita tiedonlähteitä melko vähäisen aiemman tutkimustiedon vuoksi. Aiempien tutkimusten lähdemateriaalit auttoivat tutkimukseni kannalta hyödyllisen teoretiedon äärelle löytämistä. Koronatiedon osalta luotin pitkälti THL:n ja WHO:n tarjoamaan tietoon. Etsin työtäni varten kirjallisuutta seuraavista tietokannoista: Janet Finna, Google Scholar, ProQuest ja Jyväskylän yliopiston JYKDOK. Käytettyjä hakusanoja avoin varhaiskasvatus, varhaiskasvatus, kasvatusyhteistyö, leikkitoiminta, leikkipuistotoiminta, korona ja covid-19.

2 Avoin varhaiskasvatus

Varhaiskasvatuksen tehtävä on lasten kasvun, kehityksen ja oppimisen edistäminen kokonaisvaltaisesti yhdessä huoltajien kanssa sekä lasten pääasiallisten kasvattajien, huoltajien tukeminen kasvatustehtävässään. Yhteiskunnallisesti varhaiskasvatus mahdollistaa tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutumista sekä ehkäisee syrjäytymistä. Varhaiskasvatus tukee lapsia kohti aktiivista toimijuutta ja osallisuutta opettamalla tietoja ja taitoja. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 14.)

Avoin varhaiskasvatus on varhaiskasvatuksen toimintamuoto, jota Suomessa toteutetaan kuntien, järjestöjen, seurakuntien sekä yksityisten ja muiden toimijoiden toimesta. Aina ei kuitenkaan olla puhuttu avoimesta varhaiskasvatuksesta. Jo 1970-luvulla on puhuttu leikkitoiminnasta, joka kuluvan vuosikymmenen aikana on kuitenkin saanut tehdä tilaa yleiskäsitteelle avoin varhaiskasvatus. (Alila & Portell 2008 11-12.) Avoin varhaiskasvatus on Suomessa varhaiskasvatuksen ainoa muoto, johon osallistumiseen ei vaikuta mahdollinen kotihoidon tuki ja on sen myötä olennainen palvelumuoto merkittävälle osalle suomalaisista perheistä, joilla on varhaiskasvatusikäisiä lapsia. (Fjällström & Karila 2018.)

Avoimen varhaiskasvatuksen kenttä on melko kirjava ja osittain melko löyhästi määritelty, mikä mahdollistaa laajemman vaihtelun palveluiden kirjossa paikallisesti (Alila & Portell 2008 11-12). Sama löyhyys on myös varhaiskasvatuslaissa, jossa ei selkeästi säädellä avoimen varhaiskasvatuksen työntekijöiden kelpoisuuksista tai toiminnan luonteeseen, säännöllisyyteen, ryhmäkokoihin eikä lasten ja aikuisten suhdelukuihin liittyen. Kunta päättää, järjestetäänkö avointa varhaiskasvatusta, ja jos järjestää, millaisin toimintamuodoin. Tämä voi asettaa eri kuntien asukkaat palveluiden saatavuuden osalta eriarvoiseen asemaan. (Fjällström & Karila 2018.) Löyhistä määrittelyistä huolimatta suurimmassa osassa suomalaisista kunnista järjestetään avointa varhaiskasvatusta kerhomuotoisesti tai avoimena toimintana. Kerhotoiminnassa suurin osa kunnista on noudattanut osa-aikaisen varhaiskasvatuksen henkilöstömitoitusta ja edellyttänyt työntekijöiltä vähintään lastenhoitajan kelpoisuutta. (Fjällström 2018, 28-30.)

Varhaiskasvatuslaissa (540/2018 §1) ja varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2018, 17) avoin varhaiskasvatustoiminta mainitaan yhtenä varhaiskasvatuksen toimintamuotona päiväkotitoiminnan ja perhepäivähoidon lisäksi. Valtioneuvoston selityksen mukaan kunnallisella puolella avoimen varhaiskasvatuksen toimintamuodoista yleisimpiä ovat erilaiset kerhot, avoin päiväkotitoiminta ja leikkikenttätöiminta ja perheryhmät (Alila & Portell 2008 62-63).

Avoimen varhaiskasvatuksen toiminta on tavoitteellista. Kunnallisella puolella toimintaa raamittaa, kuten muutakin varhaiskasvatustoimintaa varhaiskasvatussuunnitelman perusteet sekä varhaiskasvatusta ohjaava lainsäädäntö. Toiminnan tulee siis olla suunnitelmallista ja ohjattua sekä toimintaympäristöjen turvallisia ja terveellistä kasvua edistäviä. Avoimen varhaiskasvatuksen palvelut tarjoavat tyypillisesti myös lasten vanhemmille ja muille lapsia hoitaville aikuisille mahdollisuuksia tukeen, kohtaamiseen ja keskusteluun. (Alila & Portell 2008 70.) Näissä puitteissa avoimen varhaiskasvatuksen tarjonta ja toiminta voi pitää sisällään vaikkapa liikunta- ja taidekasvatusta sekä ulkoilua ja leikkiä. Toiminnan painotusalueet voivat vaihdella järjestävästä tahosta riippuen varhaiskasvatuslain tarjotessa toiminnalle raamit. Varhaiskasvatussuunnitelman tavoitteita tulee ottaa huomioon toiminnassa sitä enemmän ja laajem-

min, mitä pitkäjänteisempää on lasten osallistuminen toimintaan. Tavoitteiden painotukset voivat vaihdella toiminnan luonteesta riippuen. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018. 17, 19.) Kunnallinen avoimen varhaiskasvatuksen toiminta on yleensä maksutonta tai vähintäänkin kohtuullisesti hinnoiteltua. Maksullisuus ei saisi tulla esteeksi perheiden osallistumiselle. (Alila & Portell 2008 70).

2.1 Avoimen varhaiskasvatuksen toimintamuodot

Tässä alaluvussa esittelen erilaisia tulkintoja avoimen varhaiskasvatuksen toimintamuodoista. Toimintamuotojen kirjon lisäksi myös samankaltaista toimintaa saatetaan järjestää toisaalla eri nimityksellä. Ensiksi esitän Fjällströmin (2018) toimintamuotojen jaottelun ja sitten Alila & Portellin (2008) aiemman selvityksen toimintamuodoista, johon myös Fjällström viittaa pro gradussaan.

Fjällström (2018, 28) luokittelee suomalaisen avoimen varhaiskasvatuksen karkeasti kolmeen luokkaan, kerhotoimintaan, avoimeen toimintaan ja tilapäishoittoon. Kerhotoiminnalla hän tarkoittaa kiinteässä lapsiryhmässä tapahtuvaa ja säännöllistä toimintaa, johon lasten huoltajat eivät osallistu. Avoimen toiminnan käsitteen alle hän laskee sellaiset toimintamuodot, jotka eivät vaadi ennakoilmoittautumista tai kerhopaikkaa, ja joihin lapsi osallistuu yhdessä huoltajan kanssa. Näitä toimintamuotoja ovat perhekerhot, perhekahvilat ja leikkipuistotoiminta. Tilapäishoitoa on avoimen toiminnan ohessa olevat lapsiparkit, joihin lapsi voidaan jättää tilapäisesti hoitoon. Tähän toimintamuotoon osallistuminen voi myös edellyttää ennakkovarauksia. (Fjällström 2018, 28.)

Puistotoiminta on nimetty yhdeksi avoimen varhaiskasvatuksen toimintamuodoksi avoimen toiminnan, varhaiskasvatuskerhojen ja muun avoimen varhaiskasvatuksen lisäksi. Puistotoiminnan määritelmän alle mahtuu asukaspuistot, leikkikentät ja -puistot sekä puistotätitoiminta. Puistotoiminta on ohjattua varhaiskasvatustoimintaa, jota voidaan järjestää eri ikäisille lapsille. Puistotoiminnalle on ominaista, että toimintaa voidaan järjestää ulkona, mutta myös sisällä. Tilanteesta riippuen lapsi voi osallistua toimintaan joko yksin tai aikuisen kanssa. (Alila & Portell 2008 71.)

Avoimen varhaiskasvatuksen avoin toiminta on tavoitteellista lapsen kasvua, kehitystä ja oppimista tukevaa sekä vanhemmuuden tukea ja vertaiskontakteja aikuisille tarjoavaa toimintaa, jota voidaan järjestää kunnissa esimerkiksi päiväkotien yhteydessä. Avoimeen toimintaan lapset osallistuvatkin aina aikuisen seurassa. Toimintaa voi järjestää monimuotoisesti ja erilaisin painotuksin ja ikäryhmäkohtaisin kohdennuksin. Avoimeen toimintaan osallistumisesta ei yleensä peritä maksua, eikä myöskään ennakoilmoittautumista useimmiten tarvita. Avoimen varhaiskasvatuksen kerhotoiminnassa toiminnan tavoitteet liittyvät niin ikään lapsen tukemiseen kokonaisvaltaisesti kasvun, kehityksen ja oppimisen osa-alueilla. Toiminnan painotukset, ikäryhmittäinen kohdennus ja kokoontumisten tiheys voivat myös vaihdella. Kerhotoiminnan määritelmä eroaa avoimesta toiminnasta kuitenkin siten, että toimintaan yleensä vaaditaan sitoutumista ilmoittautumisen ja kerhomaksujen muodossa. Lisäksi näiden määritelmien ulkopuolelle jäävät toiminnan muodot kuten esimerkiksi leikki- ja toimintavälinelainaamot voidaan luokitella muuksi avoimeksi varhaiskasvatukseksi. (Alila & Portell 2008 71-72.)

Avoimen varhaiskasvatustoiminnan painopiste on aina nimensä mukaisesti varhaiskasvatuksessa. Avoimen varhaiskasvatuksen yhteydessä voidaan myös järjestää **muita lapsille ja perheille suunnattuja avoimia palveluita**. Muut palvelut rajataan kuitenkin pois avoimen varhaiskasvatuksen käsitteistön alta, jos ne eivät ole selkeästi varhaiskasvatusta. Tämä rajaa esimerkiksi erilaiset vanhemmille suunnatut ryhmät, koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminnan ja tilapäisen lastenhoidon pois avoimen varhaiskasvatustoiminnan käsitteen alta. (Alila & Portell 2008 72-73.)

2.2 Avoin varhaiskasvatus Jyväskylässä

Jyväskylässä on tarjolla avoimen varhaiskasvatuksen palveluita monimuotoisesti. Jo pelkästään kaupungin itse järjestämät palvelut, joihin opinnäytetyöni keskittyy pitävät sisällään kerhoja lapsille sekä perheille ja perhekahviloita järjestetään myös ympäri kaupunkia. Monille avoin varhaiskasvatus tulee tutuksi kaupungin perhepuistojen kautta, joita Jyväskylässä on kaiken kaikkiaan kolme. (Kerhot, perhekerhot, perhekahvilat ja perhepuistot n.d.) Perhepuistotoiminnassa on jo pitkät perinteet, sillä

Jyväskylässä sijaitseva Mäki-Matin perhepuisto tunnetaan Suomen vanhimpana perhepuistona (30 vuotta perhepuistoa – ja elämää sitä ennenkin n.d.).

Lapsiperheiden arkea ilahduttaa kaupungissa myös mm. seurakunta ja MLL omine avoimen varhaiskasvatuksen palveluineen. MLL:n Perhekeskus Tourutupa tarjoaa perheille viikoittain avointa päiväkotitoimintaa sekä erilaisia kerhoja. Toimintaan voi osallistua ilman ennakkoilmoittautumista, mutta siitä peritään pieni maksu. (Perhekeskus Tourutupa, n.d.) MLL:n Säynätsalon yhdistys järjestää perhekahvilatoimintaa ja maksuttomia liikuntavuoroja Keljonkankaalla (MLL:n Säynätsalon yhdistys, n.d.). Jyväskylän seurakunta tarjoaa lasten- ja perhekerhoja perheiden arjen tueksi ympäri kaupunkia (Jyväskylän seurakunnan varhaiskasvatus, n.d.).

Ennen korona-aikaa Jyväskylän kaupungin varhaiskasvatuspalveluiden avoimen varhaiskasvatuksen järjestämiä keittokahviloita perheille pyöritettiin neljänä päivänä viikossa ja neljässä eri toimipaikassa. Perhekahvilat järjestettiin keittokahviloina eli niissä valmistettiin perheiden kanssa yhdessä keittoruokaa mukaillen sapere-menetelmää. Keittokahviloiden lisäksi perhepuistoissa pyöritettiin omaa perhekahvilatoimintaa.

Sapere on ruokakasvatuksen menetelmä, jossa ruokamaailmaan tutustutaan eri aisteja hyödyntäen, leikkien, tutkien, kokeillen, aistien ja ihmetellen (Sapere – pienten lasten ruokakasvatusmenetelmä varhaiskasvatuksessa, n.d.). Kahviloiden ohjelma pidetään löyhänä matalan osallistumiskynnyksen mahdollistamiseksi, ja että vertais-tuelle ja leikille olisi riittävästi tilaa ja aikaa. Toiminnan aikataulu on siinä mielessä joustava, että annetun ajan puitteissa saa osallistua siten kuin itse haluaa, mennä ja tulla saa vapaasti ja tämän vuoksi mitään suurempia aloitus- tai lopetusrituaaleja ei ole. (Oksanen 2020). Syksyllä 2021 Jyväskylän kaupunki järjesti etäperhekahviloita perheille Teams-sovelluksessa täydentämään perhekahvilatarjontaa. Etäperhekahvilat päättyivät 10.11.2021. (Kerhot, Perhekerhot ja -kahvilat. n.d.)

2.3 Kasvatusyhteistyö ja dialogisuus

Kasvatusyhteistyötä kuvaillaan lapsen kasvuun, oppimiseen ja kehitykseen tähtääväksi sitoutumiseksi varhaiskasvatushenkilöstön ja lapsen huoltajien välillä. Siihen liittyy olennaisesti osapuolten välinen luottamus ja kunnioitus sekä toisen tunnustaminen yhdenvertaiseksi vuorovaikutuksessa. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018 34.) Kasvatusyhteistyön keskiössä tulisi aina olla lapsi ja lapsen etu ja oikeudet. Kasvatusyhteistyö on esimerkiksi huolen jakamista lapsen kasvatukseen liittyvissä asioissa. Ammattikasvattaja voi olla lapsen vanhemmille hyvä taho, jonka kanssa keskustella omasta vanhemmuudesta tai ottaa omat huolet puheeksi. Luottamuksellisessa suhteessa myös työntekijä voi jakaa omia ajatuksiaan, neuvoja tai huolia lapseen ja tämän kasvatukseen liittyen lapsen huoltajien kanssa. (Kaskela & Kekkonen, 2006 14-16.) Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2018) on mainittu, että kasvatusyhteistyön aloitteellisuus ja ylläpitäminen on lähtökohtaisesti varhaiskasvatuksen työntekijöiden vastuulla. Työntekijän on kohdattava myös huoltajat yksilöllisesti huomioiden lasten ja perheiden keskinäinen eroavaisuus sekä tarpeet moninaisissa muodoissaan. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 33-34.)

Kasvatusyhteistyötä käsitellään kirjallisuudessa usein varhaiskasvatuksen tyypillisimmän toimintamuodon, päiväkodin näkökulmasta. Parhaimmillaan avoin varhaiskasvatus tarjoaa vanhemmille mahdollisuuden dialogiin ammattikasvattajien kanssa matalalla kynnyksellä. Avoimen varhaiskasvatuksen eri toimintamuodot asettavat omat puitteensa kasvatusyhteistyölle. Joihinkin toimintamuotoihin osallistuminen on säännöllisempää kuin toisiin.

Jos lähestytään kasvatusyhteistyötä avoimen varhaiskasvatuksen toimintamuotojen osalta aiemmin mainitulla Fjällströmin (2018, 28-30) kolmijaottelulla, voidaan jo huomata selkeitä eroja. Kolmesta toimintamuodosta lasten kerhotoiminta on lähimpänä päiväkotia, sillä lapsi osallistuu toimintaan säännöllisesti ilman vanhempaa ja osallistumiseen edellytetään myönnettyä kerhopaikkaa. Huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö sijoittuu siis oletettavasti pääsääntöisesti lapsen haku- ja tuontitilanteisiin sekä viestintäkanaville ja on oletettavasti säännöllistä. Tilapäishoidossa lapsi osallistuu myös toimintaan ilman huoltajiensa läsnäoloa eli mahdolliset kasvatusyhteistyön

areenat ovat samat, eli hakutilanteet ja viestintäkanavat, mutta säännöllisyyttä ei pitäisi päästä toiminnan tilapäisluonteen vuoksi syntymään.

Avoimeen leikkipuistotoimintaan lapsi sen sijaan osallistuu yhdessä vanhemman kanssa palvelun aukiolon puitteissa, silloin kun se perheen arkeen parhaiten sopii (Fjällström 2018, 28-30). Toimintaan sitoutumista ei edellytetä, joten säännöllinen kontakti ja sitä myöten pitkäjänteisempi kasvatusyhteistyö ei välttämättä ole taattua. Säännöllisille kävijöille toiminnassa voi olla monia mahdollisuuksia kasvatusyhteistyön osalta. Avoimen toiminnan osalta on myös ehdottoman tärkeää huomioida vertaistuki. Toiminnassa on mahdollista tavata samankaltaisessa elämäntilanteessa olevia perheitä ja jakaa kokemuksia ja hyviä käytänteitä.

2.4 Osallisuus ja matalan kynnyksen palvelut

Varhaiskasvatuslain (540/2018 §20) määrää lasten mielipiteet ja toivomukset selvitetäväksi ja huomioon otettavaksi varhaiskasvatusta suunniteltaessa näiden iän ja kehitystasonsa huomioiden. Niin ikään edellytetään antamaan vaikuttamis- ja osallistumismahdollisuus lasten huoltajille lastensa varhaiskasvatuksen toteuttamiseen, suunnitteluun ja arvioimiseen. Suunnitteluun ja arviointiin on tarjottava säännöllisesti mahdollisuuksia varhaiskasvatuksen järjestämispaikassa niin lapsille kuin heidän vanhemmilleen tai muille huoltajille. (Varhaiskasvatuslaki 540/2018 §20.)

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2018, 28-30) osallisuus nähdään lasten oikeutena sekä osana varhaiskasvatuksen inklusiivista toimintakulttuuria. Varhaiskasvatuksen toimintakulttuuria rakentaessa on syytä tietoisesti kehittää osallisuutta edistäviä toimintatapoja ja rakenteita. Osallisuutta voidaan edistää osallistamalla lapsia ja huoltajia toiminnan suunnittelussa, toteuttamisessa ja arvioinnissa. Osallisuuden vahvistamiseen tarvitaan kohtaamisosaamista. Nähdyksi ja kuulluksi tulemisen kokemukset luovat osallisuuden tunnetta. Huoltajien ottaminen mukaan varhaiskasvatuksen suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin on osallisuutta edistävää. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018 28-30.) Huoltajien osallisuuden huomiointia edellyttää myös varhaiskasvatuslaki (540/2018 §20).

Osallisuuden käsitettä voidaan lähestyä myös yksilön kokemusmaailmasta käsin. Koettu osallisuus on yleensä kuvattu vuorovaikutuksessa syntyvänä kokemuksena, johon liittyy mahdollisuus vaikuttaa omaan elämän kulkuun sekä kuulumisen tunne yhteisöön tai johonkin laajempaan kokonaisuuteen. Osallistuminen nähdään usein väylänä koettuun osallisuuteen, mutta osallistumisen intensiteetti ei välttämättä korreloi osallisuuden kokemuksen kanssa. Kaste-ohjelman mukaan sosiaalisen osallisuuden edistämiseen tähdätään menetelmällisesti matalan kynnyksen palveluilla sekä asiakasosallisuutta korostamalla. (Leeman, Kuusio & Hämäläinen, 2015.)

Asiakasosallisuus tuo asiakkaiden äänen kuuluviin palveluiden kehittämisessä. Siihen kuuluu kattavasti erilaisten asiakkaiden kuuleminen palveluita kehittäessä sekä vaikutusmahdollisuuksien lisääminen. Asiakasosallisuus on sosiaalisen osallisuuden edistämistä asiakastyössä sekä asiakkaille tarjotuissa palveluissa.

Matalan kynnyksen palveluille on ominaista erityisesti huono-osaisten ja palveluiden ulkopuolelle jäävien ihmisten saaminen palveluiden piiriin sekä sen kautta paremman osallisuuden piiriin. Palvelut järjestetään niin, että niihin osallistumiselle olisi mahdollisimman matala kynnyksen, eli osallistuminen tehdään mahdollisimman vaivattomaksi asiakkaalle ja muutenkin edetään asiakkaan ehdoilla asiakaslähtöisesti. Asioinnin kynnyksiä madaltaa kaikenlaisten asiakkaille asetettujen edellytysten ja turhan byrokratian poistaminen. Näitä edellytyksiä ovat mm. asiakasmaksut ja tarve läheteille tai ajanvaraukselle. Myös palveluiden sijainti ja aukiolo vaikuttaa merkittävästi palveluiden saavutettavuuteen. (Leeman & Hämäläinen, 2015.)

Matalan kynnyksen palveluiden järjestämisen päivätoiminnan ympärille muodostuvat yhteisöt ja niiden sosiaaliset verkostot ovat merkittävässä roolissa asiakkaiden osallisuuden kokemusten muodostumisessa. Saavutettavissa olevissa sosiaalisissa verkostoissa asiakkaan on mahdollista ylläpitää omia sosiaalisia taitoja. Palveluille on tyypillistä asiakkaiden oma-aloitteisuuden ja itsenäisyyden tukeminen voimaantumisen ja aktivoinnin kautta. (Leeman & Hämäläinen, 2015.)

3 Koronavirus

Korona on SARS-COV-2-viruksen aiheuttama pandemia, joka on kurittanut maailmaa vuoden 2019 joulukuusta alkaen (Koronavirus selkokielellä 2021). Viruksen on todettu tartuttavan ja tappavan kaiken ikäisiä. Erityisen vaarallinen tauti on riskiryhmäläisille, joiksi lukeutuvat iäkkäät ihmiset ja mm. tiettyjen pitkäaikaissairauksien piiriin kuuluvat. Virus leviää pääasiassa pisaratartuntana, (Coronavirus disease (COVID-19) n.d.) mutta se voi myös tarttua kosketuksen välitykseltä tai pinnoilta. (Koronavirus selkokielellä 2021). Taudin leviämisen hillitsemiseksi on ryhdytty moniin toimenpiteisiin. On asetettu erilaisia rajoituksia ja annettu suosituksia, ohjeita sekä rokotettu. Rajoituksista on pyritty luopumaan tautitilanteen niin sallissa.

3.1 Ohjeistukset

Koronaviruksen torjumiseen on laadittu ohjeistuksia eri tahojen toimesta. Esimerkiksi työterveyslaitos on laatinut yhdessä STM:n, OKM:n, ja THL:n kanssa varhaiskasvatusta sekä esi- ja perusopetusta varten ohjeistukset koronatartuntojen ehkäisyyn. Ohjeistuksia on myös olemassa paikallisemmin. Esimerkiksi Jyväskylän kaupungin verkkosivuilta voi löytää kaupungin varhaiskasvatusta koskevat yleiset ohjeet, jotka sisällöllisesti ovat pääsääntöisesti hyvin yhteneväisiä edellä mainittuihin työterveyslaitoksen ohjeisiin, mutta paikallisissa ohjeissa mennään osittain hieman konkreettisemmalle tasolle.

Tämänhetkissä koronaohjeistuksissa muistutetaan suhtautumaan pieniinkin potentiaaliin koronaoireisiin kriittisesti ja painotetaan, että pienienkin oireiden vuoksi on syytä jäädä kotiin. Hyvien hygieniakäytäntöjen merkitystä on myös alleviivattu ohjeistuksissa Turvavälit, porrastukset ja pienryhmiin jakautuminen sekä niissä tiukasti pysyminen on myös nähty tärkeänä. (Ohje varhaiskasvatukseen, esiopetukseen ja perusopetukseen covid-19-tartuntojen ehkäisemiseksi 2021) & (Jyväskylän varhaiskasvatuksen varautuminen koronavirukseen, n.d.) Jyväskylän varhaiskasvatuksen yleisissä ohjeissa (n.d.) vannotaan tehostetun käsienpesun, oikeiden yskimiskäytänte-

den sekä tehostetun tilojen ja leikkivälineiden siivoamisen nimeen. Jyväskylän varhaiskasvatuksessa henkilöstö on ohjeistettu käyttämään maskia tai visiiriä. Vasukeskusteluissa ja henkilökunnan palavereissa on hyödynnetty etäyhteyksiä. (Jyväskylän varhaiskasvatuksen varautuminen koronavirukseen, n.d..)

3.2 Korona ja perheet

Koronapandemian otettua jalansijaa Suomessa eritoten keväällä 2020 elettiin sosiaalisen etäisyyden ottamisen aikaa. Kouluissa siirryttiin etäopetukseen ja työelämässä avokonttoreista omaan kotiin ja joillain aloilla koronarajoitukset aiheuttivat työntekijöille lomautuksia. Monessa lapsiperheessä oli koko arjen palapeli levällään, kun työtä ja perhe-elämää raamitettiin uuteen uskoon. (Salin, Hakovirta & Kaittila 2020.)

Perheet eivät ole keskenään samanlaisia, minkä vuoksi myös arjen muutoksien vastaanotto on vaihdellut erilaisten perheiden välillä. Erityisen tuen piiriin kuuluvat lapset ja yksinhuoltajaperheet on nostettu Salinin ja ym. artikkelissa (2020) esimerkkinä kun pohditaan arjen haasteiden jakautumista perheiden kesken. Joissain perheissä pinnan alta on noussut uusia ongelmia esimerkiksi perheen sisäisessä vuorovaikutuksessa, kun on ajautettu entistä tiiviimpään yhteiseloön neljän seinän sisälle. Toisaalta joissain perheissä korona-aika saattoi tuoda eloon myös positiivisia muutoksia, jos on ollut paremmin mahdollisuuksia järjestää arjen asioita. Suurin osa perheistä asettuu jonnekin näiden kahden ääripään välimaastoon. (Salin ym. 2020.)

Suomessa päiväkotikäiset lapset ovat tietoisia koronaviruksesta. Taudin oireet ja vaarat sekä ehkäisykeinot ovat tulleet tutuksi vanhempien kertomana sekä uutisoinnista. Koronatartunnan saaminen pelottaa osaa lapsista, mutta kaikki eivät ole asiasta huolissaan. Osa lapsista on jäänyt kotiin huoltajien ollessa esimerkiksi etätöissä. Korona on voinut tuoda muutoksia myös muun muassa lasten harrastustoimintaan tai isovanhempien tapaamiseen. Varhaiskasvatus on voinut järjestää ohjelmaa myös kotona oleville lapsille, minkä lapset ovat ottaneet ilolla vastaan. Lapset ovat kaivanneet ikätovereitaan ja varhaiskasvatusta ja pelänneet poikkeusolojen pitkittymistä, vaikka ovatkin saattaneet viihtyä myös kotona oikein hyvin. (Nurhonen, Chydenius & Lipponen, 2021.)

4 Opinnäytetyön tarkoitus ja tavoite

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää avoimen varhaiskasvatuksen työntekijöiden kokemuksia työskentelystä pandemia-aikana. Korona-ajalla tarkoitan aikaa, joka alkaa 11.3.2020 WHO:n julistettua koronaviruksen pandemiaksi ja joka jatkuu edelleen opinnäytetyön tekohetkellä. Opinnäytetyössäni painottuu työntekijöiden kokemukset poikkeusolojen vaikutuksesta omaan työhön ja sen suunnitteluun, kasvatusyhteistyöhön sekä perheiden hyvinvointiin.

Avoimen varhaiskasvatuksen palvelut ovat monille vieraita, eivätkä ne saa välttämättä aina yhteiskunnallisissa keskustelussakaan mielestäni ansaitsemaansa huomiota ja arvostusta. Siksi haluan käyttää oman mahdollisuuteni tuoda aihetta esiin. Opinnäyte edistää omaa tutkimusosaamistani sekä yhteistyötaitoja. Syvennän osaamistani ja tietämystäni avoimen varhaiskasvatuksen palveluista ja sen nykytilasta Jyväskylässä. Tutustun myös aiempaa syvällisemmin tutkittuun tietoon vanhemmuudesta sekä sen tukemisesta ja vahvistamisesta avoimessa varhaiskasvatuksessa.

Elämme edelleen poikkeusaikaa ja korona on ajankohtainen aihe, joten tutkimustietoa ei vielä ole kaikenkattavasti. Myös avoin varhaiskasvatus on vähemmän tutkittu aihe.

Opinnäytetyössäni etsin vastausta kysymykseen, millaisia ovat avoimen varhaiskasvatuksen työntekijöiden kokemukset varhaiskasvatustyöstä korona-ajan poikkeusoloissa. Tutkimusongelmasta muodostin kolme tutkimuskysymystä. Ensimmäinen tutkimuskysymys oli, miten avoimen varhaiskasvatuksen työntekijät kokivat poikkeusolojen vaikuttavan omaan työhön. Toinen tutkimuskysymykseni oli, miten korona vaikutti huoltajien kanssa toteutettavaan kasvatusyhteistyöhön avoimessa varhaiskasvatuksessa. Kolmantena tutkimuskysymyksenä oli, miten avoimen varhaiskasvatuksen työntekijät kokevat poikkeusolojen vaikuttavan asiakkaidensa hyvinvointiin.

5 Tutkimuksen toteuttaminen

5.1 Kohderyhmä

Tutkimuksessani haastattelen Jyväskylän kaupungin varhaiskasvatustaluiden työntekijöitä, jotka tutkimuksen tekohetkellä työskentelevät avoimen varhaiskasvatuksen parissa erilaisissa työtehtävissä ja he ovat työskennelleet avoimen varhaiskasvatuksen tehtävissä vähintään osittain korona-ajasta. Siten tutkittavilla on omakohtaista kokemusta työskentelystä avoimen varhaiskasvatuksen työtehtävissä poikkeusoloissa sekä tuntuma asiakkaiden kokemuksista. Tutkimus kohdentuu Jyväskylän kaupungin avoimen varhaiskasvatuksen työntekijöille.

5.2 Laadullinen tutkimus

Laadullinen tutkimus pyrkii kuvaamaan, ymmärtämään ja tulkitsemaan tutkittavaa ilmiötä, päämääränä ilmiön syvä ymmärrys. Se ei siis perustu lukuihin tai tilastollisiin keinoihin, vaan sanoihin ja lauseisiin. Laadullisessa tutkimuksessa ei pyritä yleistykseen. Laadullinen tutkimusote soveltuu hyvin tilanteeseen, jossa tutkittavasta ilmiöstä ei ole vielä paljoa tietoa. Tutkimuksessa voidaan keskittyä tutkimuksen kohteena olevien omiin merkityksiin ja näkökulmiin. (Kananen 2017, 33-35.)

Opinnäytetyöni toteutetaan laadullisena tutkimuksena. Aineistonkeruumenetelmäksi valikoitui teemahaastattelu, koska tutkitaan vielä verrattain tuntematonta ilmiötä, josta halutaan näkyväksi työntekijöiden kokemukset. Teemahaastattelussa päästetään ääneen poikkeusolojen aikana työskennelleet työntekijät, jotka pääsevät puhumaan suunsa puhtaaksi.

Puhtaaksi kirjoitettujen ja tietyssä järjestyksessä esitettyjen kysymysten sijaan teemahaastattelussa luovitaan ennalta määriteltujen teemojen ympärillä, hieman strukturoitua haastattelua vapaamuotoisemmin, mutta ei kuitenkaan täysin vapaasti. Teemahaastattelussa suunvuoro annetaan tutkittaville ja painopiste on heidän asioille

antamissa merkityksissään. Teemahaastattelu soveltuu hyvin ihmisten kokemusten ja ajatusten tutkimiseen. (Hirsjärvi & Hurme, 2011. 47-48.)

5.3 Tutkimuksen toteuttaminen

Haastatteluista suurin osa toteutettiin verkkovälitteisesti käyttäen Teams- ja Zoom-sovelluksia. Yksi haastatteluista toteutettiin kasvotusten haastateltavan toiveesta. Haastattelumahdollisuudesta välitettiin tieto toimeksiantajan edustajan toimesta kaikille Jyväskylän avoimen varhaiskasvatuksen työntekijöille. Suurin osa haastateltavista rekrytoitiin lopulta puhelimitse ja sähköpostilla. Aineiston edustavuuden kannalta valikoin haastateltavaksi työntekijöitä kaupungin eri työpisteiltä työnimikkeeseen tai koulutustaustaan katsomatta. Teemahaastattelua varten laadin itselleni tueksi haastattelurungon (Liite 1.), joka piti sisällään tutkimuksen kantavat teemat ja apukysymyksiä, joihin tarvittaessa tukeutua. Itse haastattelussa tukeuduin haastattelurunkoon hyvin vähän, sillä keskustelu tuntui soljuvan hyvin ilmankin ja tutkimuksen kannalta tärkeät sisällöt tuli käydyksi.

Haastattelut nauhoitettiin litterointia varten vaihtelevin keinoin toteutustavasta riippuen. Zoom-sovellusta käytettäessä hyödynnettiin sovelluksen omaa tallennusmahdollisuutta ja sen lisäksi toinen tietokone kaappasi äänen äänitysohjelmaan varmuuden vuoksi. Teams-haastattelut taltioitiin erillisellä vakaatoimisella äänitysohjelmalla. Kasvotusten tehty haastattelu nauhoitettiin tietokoneen äänitysohjelmaan mikrofonilla sekä varmuuden vuoksi myös puhelimeen. Aineiston analyysin jälkeen haastattelunauhoitteet hävitettiin niiden käytyä tarpeettomaksi tutkimuksen kannalta.

Teemahaastattelun runko rakentui tutkimuskysymyksiä mukaillen kolmen pääteeman ympärille. Teemoina olivat oman työn muutokset korona-aikana, kasvatusyhteistyö ja perheiden hyvinvointi. Analyysissä näitä kolmea teemaa lähestyttiin sulkuajan työn ja sulkuajan jälkeiseen työn konteksteissa.

5.4 Aineiston analysointi

Kerätylle haastatteluaineistolle oli ensin tehtävä litterointi. Litteroinnissa erilaiset tallioinnit, kuten esimerkiksi tässä tutkimuksessa haastatteluäänitteet muunnetaan alkuperäisestä muodostaan kirjalliseksi. Litterointia ei varsinaisesti lasketa aineiston analyysiksi, sillä siinä aineistoa muutetaan ainoastaan muodosta toiseen (Kananen, 2017, 134-135). Aineiston litterointi voidaan toteuttaa esimerkiksi sanantarkasti tai tutkimuksen tarkoituksia vastaavalla tarkkuudella. Esimerkiksi kielen täytesanat voidaan jättää pois ja mennä puheen sisältö edellä. (Hirsjärvi & Hurme 2011, 138.)

Aineiston litterointi toteutettiin manuaalisesti. Tutkimusaiheen kannalta ei ollut tarpeen huomioida litteroinneissa äänenpainoja tai taukoja. Litteroin haastateltavien puheen tutkimuksen sisältöjä vastaavin osin sanantarkasti ja rajasin haastattelun muun keskustelun litteroinnin ulkopuolelle. Omat puheenvuoroni litteroin ylimalkaisemmin olennainen sisältö prioriteettina. Työssäni esitettävistä sitaateista siistin puheesta sisällön kannalta epäolennaisimmat täytesanat ja äännähdykset pois.

Litteroinnin jälkeen siirryin aineiston pelkistämiseen. Aineiston analyysitekniikaksi valikoitui teemoittelu. Teemoittelussa aineistosta nostetaan siinä esiintyvät keskeisimmät aihepiirit ja erityisesti tutkimuksen kannalta olennaisimmat asiat. (Juhila, n.d.). Aineiston jäsentelyssä hyödynsin haastattelun teemoja, jotka puolestaan kumpusivat tutkimuskysymyksistä. Aineistosta nousseet teemat korostin teksteistä ja vertailin haastateltavien vastauksia keskenään. Pelkistettyä haastatteluaineistoa peilasin suhteessa tutkimuskysymyksiin. Tein myös joitain aineistolähtöisiä nostoja.

5.5 Eettisyys ja luotettavuus

Eettisesti kestävä tutkimuksen toteuttaminen edellyttää hyvän tieteellisen käytännön noudattamista. Hyvä tieteellinen käytäntö tutkimusta tehdessä pitää sisällään huolellisuutta ja rehellisyyttä tutkimustyön vaiheissa, tietojen käsittelyssä sekä tulosten arvioimisessa. Tutkimus- ja teorian tiedon hankinnassa, arvioinnissa sekä tulosten julkistamisessa on noudatettava asiaankuuluvia menetelmiä ja hyvän tieteellisen käytännön noudattamista.

tännön mukaista avoimuuden periaatetta. Niin ikään tutkimuksen suunnittelussa, toteutuksessa sekä yksityiskohtaisessa raportoinnissa tulee toimia asetettujen vaatimusten mukaisesti. Muiden tutkijoiden tekemälle työlle on annettava ansaitsemansa kunnioitus ja tunnustus. Mahdollisista sidonnaisuuksista esimerkiksi tutkimuksen rahoitukseen liittyen tulee olla avoin niin tutkimukseen osallistuville, kuin myös tutkimustuloksia raportoidessa. Tutkimuksen tekijöiden väliset asemat ja oikeudet työhön liittyen sekä tekijänoikeudet on määritelty ja kirjattu asianmukaisen tarkasti asianomaisten yhteisymmärryksessä. (Hirsjärvi, Remes ja Sajavaara 2009, 23-24.)

Tämän tutkimuksen kannalta olennaisimmat eettiset kysymykset liittyvät erityisesti aineistonkeruuseen. Kaikilta tutkimukseen osallistuvilta tulee saada suostumus ennen osallistumista ja heillä täytyy myös olla mahdollisuus kieltäytyä osallistumasta. Osallistumis päätöstä varten heitä on myös informoitava kylliksi, jotta he tietävät mihin suostuessaan ovat ryhtymässä. (Hirsjärvi & Hurme 2011 20.)

Tutkimuksen kohderyhmälle lähetettiin saatekirje (Liite 2.), josta ilmeni tutkimuksen aihe ja haastattelujen kannalta oleelliset käytännönseikat. Ensimmäisen saatekirjeen jälkeen kohderyhmää lähestyttiin viikon päästä uudelleen toisella saatteella (Liite 3.), jossa oli pyritty huomioimaan paremmin kohderyhmän tarpeet ja täten madallettu osallistumiskynnystä. Myös haastattelun tallentamiseen tulee olla suostumus. Haastattelun taltioimisista tutkimustarkoituksiin mainittiin saatekirjeissä (Liite 2.) ja (Liite 3.) ja tallennuksesta mainittiin myös itse haastattelutilanteessa. Haastattelutallenteita ja niiden tietoja käsiteltiin luottamuksellisesti ja säilytettiin ainoastaan niin kauan kuin on tutkimuksen kannalta tarpeellista, minkä jälkeen tallenteet hävitettiin asianmukaisesti. Haastateltavat ilmaisivat suostumuksensa tutkimukseen osallistumiselle kirjallisesti.

6 Tulokset

Haastattelin yhteensä viittä Jyväskylän kaupungin avoimen varhaiskasvatuksen työntekijää. Haastateltavilla olivat kaikki työskennelleet avoimessa varhaiskasvatuksessa

jo ennen korona-aikaa. Kaikilla heillä oli myös kokemusta päiväkotimaailmasta. Haastateltaviin kuului yhden puiston toiminnasta vastaava apulaisjohtaja sekä varhaiskasvatuksen opettajia ja lastenhoitajia eri toimintayksiköistä. Jyväskylän avoimessa varhaiskasvatuksessa työskentelee tällä hetkellä vajaa kaksikymmentä työntekijää, joista haastatteluaineistoni kattaa noin neljänneksen. Avoin haastattelukutsu välitettiin kaikille avoimen varhaiskasvatuksen työntekijöille. Avoimella haastattelukutsulla en kuitenkaan saanut riittävä otantaa kasaan, joten lähdin rekrytoimaan haastateltavia puhelimitse ja sähköpostitse eri toimintayksiköistä.

6.1 Korona-ajan toiminnankuvaus

Keväällä 2020 avoimen varhaiskasvatuksen kaikki kerhot ja avoimen toiminnat menivät väliaikaisesti kiinni koronatilanteesta johtuen. Kesällä 2020 avointa toimintaa järjestettiin pienimuotoisesti. Avoimen varhaiskasvatuksen kerhoja avattiin seuraavan kerran syksyllä 2020. Sulkuaikana kaikki haastateltavat olivat pitäneet yhteyttä ns. kerhoperheisiin. Yhteyttä kerhoperheisiin pidettiin yllä vaihtamalla kuulumisia puhelimitse. Kerhoperheille tarjottiin myös tehtäväpaketteja virikkeiksi kotiin.

Avoimen toiminnan osalta perheisiin ei voitu pitää yhteyttä samalla tavalla toiminnan luonteen vuoksi. Avoimen toiminnan hengessä avoimen varhaiskasvatuksen somekanaville tarjottiin monipuolisesti virikkeitä ja vinkkejä aivan kaikkien saataville. Perheitä pyrittiin aktivoimaan myös tarjoamalla puitteet omatoimiseen puuhasteluun ilman kontakteja perhepuistoissa ja niiden lähialueilla.

” Joo me tehtiä videojuttuja. Sitte tota soiteltii perheisii ihan vanhalla kunnon puhelimella ja jotain tehtäväpaketteja sai muistaakseni kerhoista hakee jossai vaiheessa. Ja sittehäh me tehtiä tämmösiä omatoimisuunnistuksia esimerkiks hyödyntäen niinku sitä vieres olevaa harjua ja puiston pihaa, että sellasia juttuja mitä pystyy perhe tulla tekemään puistoon ilman että täytyy oikeestaan nähdä muita ihmisiä että pystyy iltasin käymään tai muuten niinku omaan aikaan millon vaa sopii. Että et jotenki sellasta perheiden aktivoimista.” H1

Osa haastateltavista oli korona-aikana siirretty väliaikaisesti muihin tehtäviin päiväkodin puolelle. Sulkuaikana päiväkodin puolelle siirretty haastateltava oli kuitenkin pitänyt kerhoperheisiin yhteyttä oman työnsä puitteissa. Muissa tehtävissä väliaikaisesti työskennelleet työntekijät olivat päässeet jo palaamaan tavallisiin työtehtäviinsä.

Koronakevään 2020 jälkeen toimintoja on käynnistetty uudelleen hieman eri toimipisteillä. Kesällä 2020 järjestettiin avointa toimintaa pienimuotoisesti perhepuistoissa. Syksystä 2020 asti kerhotoimintaa on pystytty järjestämään poikkeusoloista huolimatta. Syksyllä 2020 myös iltaperhekahviloita järjestettiin ja perheille avoimia liikuntavuoroja aloitettiin uutena toimintana, mutta ennen vuodenvaihdetta näitä toimintoja jouduttiin laittamaan tauolle. Toukokuussa perheiden liikuntavuorot alkoivat pyöriä ulkona. 2021 Syksyllä 2021 kahvila- ja liikuntatoimintaa on alettu järjestää jälleen sisätiloissakin. Kaikissa toimipisteissä perhekahviloita ei vielä järjestetä sisätiloissa.

6.2 Koronan tuomat muutokset

Keväällä 2020 pyrittiin välttämään ihmiskontaktia koronan leviämisen ehkäisemiseksi, minkä vuoksi avointa varhaiskasvatusta ei pystytty järjestämään sen tavantomaisessa muodossaan. Haastattelujen perusteella koronakevään sulkua tuli äkkiä ja arvaamatta. Haastateltavat eivät nimenneet konkreettisia tapoja, joilla heidän työssään olisi osattu ennakkoon varautua koronasulkuaan. Yksi haastateltavista toi ilmi, että muutamat kerhoperheet olivat jääneet varotoimenpiteenä jo ennen kerhojen sulkua toiminnasta pois.

” Joo ja sit itse asiassa siel oli semmosia hereillä olevia, muistan tapauksen yhestä perheestä. Siel oli isä erittäin valveutunu ja seuras niinku muun maailman uutista ja uutisotsikointia. Tää perhe esimerkiks tais jäädä - jäikö kaks kolme viikkoo ennenkö meni kerhot kiinni, ni ne ilmotti et lapset ei tuu vähää aikaa ja sit meni reilu puol vuotta. - - Siinä oli ehkä sit pari muuta perhettä kans, jotka jäi pikkase aikasempaa, viikkoo aikasemmin ilmotti että ei enää tuu. Sithän se tuliki se päätös aika nopeesti et ei me oteta vastaankaa muutamaan kuukauteen.” H3

Sulkuakojen jälkeen kun päästiin taas toimintoja käynnistelemaan haasteita toiminnalle loi kokoontumisrajoitukset, turvavälit ja maskisuositukset. Erityisesti avoimien toimintojen järjestämiselle sisätiloissa tämä toi haasteita. Avoimessa toiminnassa haastattavien osallistujien määrää on hankala tietää ennakkoon. Useamman haastateltavan mukaan esimerkiksi perhekahvilatoimintaa on ollut haastavaa järjestää sisällä tai sitä on järjestetty ainoastaan ulkona. Sisällä ollessa perheiden määrää on jouduttu rajoittamaan ja toiminta on täytynyt suunnitella tarkasti.

”Ite kipuillaa aina välillä sen kanssa, et ku näitä kokoontumisrajotuksia tulee ja menee ja ohjetta pukka joka suunnasta. Että miten sompaillaan siinä viidakossa, et montako voiaan ottaa aina sisälle ja miten me rajotetaan, vai rajotetaanko me ja minkälaista toimintaa pystytään järjestää ja muuta. Et tää aiheuttaa taas meiltä taas sit sen haasteen, mut se on niinku meidän haaste sitte et miten saadaan aina, ei tekis mieli peruakkaan toimintoja. Et jos nähdään, et perheillä on tarve tulla ni sit miten aina rytmitetään ja jotenki porrastetaan sitä, et kaikki pääsis aina jonkun palvelun piiri kumminki.”H1

Laitteiden ja pintojen desinfiointi on tuottanut lisää työtä matkan varrella. Erään haastateltavan mukaan maskien käyttöä on kritisoitu sellaisissa tilanteissa, joissa maski on jouduttu riisumaan syömisen ajaksi. Ulkona järjestettynä perhekahvila toiminta ei ole vetänyt juuri porukkaa yhden haastateltavan mukaan. Erään haastateltavan nosti esiin, että iltaperhekahviloiden järjestämistä ajatellen on korona-aikana noussut myös uusia tilakysymyksiä ja ennen toiminnan käynnistystä täytyy joissakin paikoissa etsiä vielä uudet tilat toimintaa varten.

Haastateltavien mukaan turvallisuusasioita on jouduttu huomioimaan suunnitelmissa aiempaa enemmän. Erään haastateltavan mukaan erityisesti siirtymätilanteita on jouduttu miettimään tarkkaan. Toinen haastateltava nostaa porrastukset, joiden avulla on voitu mahdollistaa useamman osallistuminen. Haastateltavien mukaan kävijöiltä on kerätty yhteystietoja taudin jäljittämistä varten, jotta perheet tavoitetaan mahdollisissa altistumistilanteissa.

Haastateltavat näkivät muutoksissa positiivisiakin asioita. Yksi haastateltavista koki, että pieni hengähdys hektisestä kerhoarjesta teki hyvää, mutta pidemmän päälle sekin alkoi puuduttaa. Eräs haastateltavista näki positiivisena, että on jouduttu opettelemaan uusia asioita ja ravistelemaan vanhoja käytänteitä. Haastateltavat näki etäyhteyksien lisäävän mahdollisuuksia ja joustoa esimerkiksi palaveriasioissa. Osa toi myös esiin olevansa tyytyväisiä, että saivat tehdä poikkeusaikanakin työtä varhaiskasvatuksen parissa, eivätkä joutuneet siirtymään muihin töihin. Eräs haastateltavista nosti normaalin työarjen pysähtymisestä positiivisena puolena sen, että on ollut aikaa keskittyä mielletyöhön ja pedagogiikkaan aivan eri tavalla kuin kerhoarjen pyöriessä voisi kuvitellaan.

” Ja tosissaan silloin se keväällä 2020, ni sillo pystyttii tosi hyvin keskittyä näihin vasuihin ja palaveriini. Me saatiin iha älyttömän paljon aikaseks ja tehdä sitä omaa miellettyä. Niinku käy just pedagogisesti kaikkia asioita, lukee paljon ja tehdä niinku näitä tehtäviä ja perehtyä niinku oikeesti tähän pedagogiikkaan, että mikä tämä on. Että se oli semmonen positiivinen asia. Siinä, että olla taas sen asian äärellä, mitä tehdään.” H5

Sulkuaijana sosiaalisen median ja etäyhteyksien hyödyntäminen lisääntyi. Kun kasvokkainen kohtaaminen ei ollut mahdollista oli keksittävä muita keinoja. Osa haastateltavista toi ilmi, ettei tietotekniikka ole heidän vahvinta osaamistaan. Toisaalta eräs haastateltavista koki varhaiskasvatuksen kaivanneen uudenlaisten yhteyksien halluunottoa enemmissä määrin.

6.3 Kasvatusyhteistyö ja viestintä perheiden kanssa korona-aikana

Kun asiakkaita ei voitu nähdä kasvokkain täytyi toiminnan mukautua. Etäyhteydet olivat jossain määrin uusi asia sekä monelle työntekijälle, että asiakasperheelle. Sulkuaijana yhteydenpito perheisiin tapahtui haastateltavien mukaan pääosin puhelimitse tai verkkovälitteisesti. Haastateltavat kertoivat soitelleensa perheille kyselläkseen kuulumisia. Yhden haastateltavan mukaan yhteyttä perheisiin pidettiin kerhon Whatsapp-ryhmän välityksellä. Vasukeskusteluja tehtiin puhelimitse tai Teamsissa. Yksi haastateltavista kertoi hyödyntäneensä vasua tehdessään Whatsappin videopuhelua. Yhden haastateltavan mukaan joitakin isompia keskusteluja saatettiin käydä myös

kasvotusten ulkona, kasvomaskit naamalla. Kerhojen aloituskeskusteluja ei ole voitu toteuttaa tavalliseen tapaan perheiden kotona, vaan ne on tehty pääsääntöisesti etänä tai puhelimitse.

Haastateltavien mukaan etä- ja puhelinyhteyksiä hyödynnetään edelleen poikkeusolojen vallitessa. Vanhempien kohtaaminen kasvotusten on jo kuitenkin ollut kevään 2020 jälkeen mahdollista eri varhaiskasvatuksen toimintamuodoissa. Etä- ja puhelinyhteyksiä on kuitenkin hyödynnetty vielä vasu- ja aloituskeskusteluja tehdessä ja osa haastateltavista tuo esiin niiden lisäävän joustavuutta keskustelujen sopimisessa. Eräs haastateltavista koki, että vaikka hän ei kokenutkaan etänä tai puhelimitse käytyä keskustelua vanhempien kanssa yhtä luontevana kuin kasvokkaista kanssakäymistä, oli uudella toimintatavalla etu joustavuutta tuovana ratkaisuna.

” No tietenkin se että kun nää vasukeskustelut pidettiin teamsin kautta tai puhelimitse, tähän keskustelu on siis näkee toisen niin tavallaan. Tässä syntyy se samanlainen ku siinä tilanteessa, mutta kuitenkin ei se vanhempien kanssa se ei tuntunu ollenkaan sellaselta luontevalta. Mutta toki nyt näin ku sitä on tehny niin se on toisaalta tuonut tähän sen mahdollisuuden, kun ei aina pääse ja on niitä pieniä hetkiä, jotka voi niinku käyttää, niin kyllähän tämä nyt monelle mahdollistaa sen sitten, että sä voit esimerkiks siellä ruokatunnilla pitää sen, jos se meille käy ja hänelle sopii, niin tavallaan tämä niinkun on se semmonen uusi tapa pitää sitäkin keskustelua.”H2

Erityisesti sulkuaikana myös sosiaalisen median kanavoiden rooli nousi aiempaa suuremmaksi. Ennen koronaakin somea on hyödynnetty avoimessa varhaiskasvatuksessa toiminnasta tiedottamiseen. Sulkuaikana tämä kanava palveli perheitä, jotka vain sisältöjen pariin löysi. Somen haasteena eräs haastateltava toi esiin, että eivät voi tietää, tavoittaako heidän sisältönsä oikeaa kohdeyleisöä, eikä somessa synny samanaista vuorovaikutusta kuin kasvokkain.

No kyl mä niinku jotenki aattelen, et ku se vuorovaikutus puuttuu ni se on se isoin juttu, koska eihän me tiedetä vaikka me kuinka tehtäis videoita tai jotain muuta niinku julkasta, et kuinka moni niistä ottaa koppia. Et jotenki se sellanen kontaktihan siitä jää puuttumaan ja se vuorovaikutus niinku ylipäätänsä. H1

Haastateltavat kokivat, että perheiden kanssa asiat onnistuvat puhelimestakin, mutta yhteyden luominen ja kannattelemisen pelkin etäyhteyksin ja puhelimesta tuntuu haastavalta. Osa haastateltavista koki, että etäyhteyksin tapahtuva vuorovaikutus on heille itselleenkin vielä uutta ja outoa, joten he siinä mielessä ymmärtävät perheitä. Usea haastateltavista nosti kuvayhteyden tärkeyttä vuorovaikutuksessa ja koki Teams-sovelluksella tai Whatsappilla käydyt videokeskustelut parempana vaihtoehtona puhelimitse toteutettuun kanssakäymiseen verrattuna. Moni haastateltava koki heidän somessa tarjoamansa virikkeiden aktivoineen perheitä. Yksi haastateltava toivoi sosiaalisessa mediassa enemmän vuorovaikutuksellisuutta ja koki viestinnän tavallaan jääneen vähän yksipuoliseksi vanhempien arkuuden johdosta ja nosti myös esiin, ettei somen kommenttikentät ole oikea paikka henkilökohtaisten kasvatustieteiden puimiseen, kun keskustellaan omalla nimellä.

”Musta ois ollu ihanaa, ku ois vanhemmat - vaikka ku mä jotain laitoin sinne sitten, kommentoinu. Ja siihe ois voinu lähtee keskustelemaan lisääki, mutta jotenki vähä arkoja vielä ihmiset oli. Joskus saatto tulla jotain kommenttia ja sit oli kivaa, että siihen sai sit vähä niinku jotai ääntä kuuluville. Että eihän siellä nyt mitään kauheen henkilökohtasta voi tullakkaan, mutta ylipäättään sitä semmosta, et ei olla yksin. Et vaikka niinku onkin omien seinien sisäpuolella, ni on kuitenkin kuulolla ja sillee olemassa.”H4

Haastateltavien mukaan epätietoisuus on ollut viestinnässä läsnä korona-aikana. Perheet ovat kyselleet kerhojen ja muiden toimintojen aukeamisesta, mutta työntekijöille tämä on itselleenkin ollut toisinaan arvoitus. Perheet ovat olleet haastateltavien mukaan ymmärtäväisiä. Osa haastateltavista nosti epätietoisuuden kalvavan myös heitä, sillä vaikka omiin kerhoperheisiin voitiinkin olla yhteyksissä, kaikkiin perheisiin ei kontaktia ollut ja tietyistä perheistä saattoi itsellä olla huoli.

6.4 Perheiden hyvinvointi

Haastateltavat eivät kokeneet suurta huolta omien asiakkaidensa hyvinvoinnista korona-aikana. Yhteydenpito poisti omalta osaltaan huolta, eikä kerhoväelle soitellessa ilmennyt varsinaisesti koronasta johtuvaa tuen tarvetta. Haastateltavien mukaan enemmistöllä heidän asiakasperheistään toinen vanhempi on normaalitilanteessakin

kotona, mikä nähtiin perheitä suojaavana tekijänä. Erään haastateltavan mukaan hänen asiakkaansa ovat pääasiassa ns. hyväosaisia.

” Et nää nyt aikailla nää mun asiakasperheet onki semmosia hyväosasia, et siellä nyt niinku tai ei oo ainakaa kuulunu sen kauheempia. Et vaikka nyt sit tuolla mediassa on noita juttuja, et sitte on lisääntyny perheväkivalta ja semmosetkin lieveilmiöt, mutta mulle asti ei oo nyt tullu näistä omista asiakkaista sellasta kuvaa.” H4

Osa haastateltavista nosti esiin, että esimerkiksi päiväkodin puolella tai koulussa tilanne voi olla toinen, sillä näillä palveluilla on toisenlainen rooli perheiden arjessa. Esimerkiksi mediassa esiin tuotu kasvanut tarve lastensuojelulle on noteerattu myös avoimen varhaiskasvatuksen työntekijöiden toimesta ja yleisemmällä tasolla huolta perheistä on, vaikka omista asiakkaista ei niin suuri huoli olekaan. Yksi haastateltavista nosti esiin, että tuentarvetta on joissakin omissa asiakasperheissä ollut, mutta ei suoranaisesti koronan takia, vaan johtuen muista kriiseistä kuten avioero.

”Mää en ainakaa niinku havainnut meiän kerhoväestössä et ois niinku tarvittu enemmän tukee, mikä liittyy niinku koronaan. Et ne tuentarpeet tuli ehkä niinku sitte muiden kautta et on sit jotai avioeroa tai jotain vastaavia tän tyyppisiä et ne, mut mä en oo ainakaa huomionu et koronalla ois ollu selkeet vaikutusta siihe.” H3

Valtaosa haastateltavista koki, että koronan tuoma eristäytyminen on saattanut tuoda perheissä esiin niin hyviä kuin huonojakin puolia. Usea haastateltava uskoo, että heidän asiakasperheissään arjen muutokset ovat voineet lähentää perheitä, sillä on vietetty enemmän aikaa perheen kesken, jos työ on siirtynyt etätyöhön ja kun harrastukset on jääneet tauolle. Yksi haastateltavista nosti esiin, että ehkä myös työelämässä on nähty enemmän perhe-elämää poikkeusoloissa ja alettu ymmärtää sen vaatimukset paremmin.

Osa haastateltavista näki eristyksen aiheuttaneen perheissä turhautumista. He ovat aistineet myös koronaan sairastumisen pelkoa. Kasvokkaista kontaktia on kaivattu paljon. Perheiden puheista oli noteerattu mm. ahdistusta, oma jaksaminen ja arkuus

lähteä kotoa. Osa haastateltavista koki avoimen varhaiskasvatuksen palveluiden kysynnän kasvaneen toiminnan jälleen mahdollistuttua ja tästä konkreettiseksi esimerkiksi annettiin kaksi uutta auennutta perhekerhoa. Osa haastateltavista uskoi perheiden kokevan perhekerhot turvallisena paikkana palata vertaistensa kanssa kontaktiin. Yksi haastateltavista nosti esimerkin perheestä, jossa vanhempi koki jaksamisensa omiin lapsiin olevan vähissä, ja että jotkut kerhoperheet olivat hakeneet sulkuaikana lapselleen päiväkotipaikkaa.

Valtaosa haastateltavista koki, että heidän asiakaslapsensa ovat eläneet korona-aikana kaikesta huolimatta melko huoletonta elämää. Eristys näkyy lapsista heidän mielestään mm. tarpeena sosiaalisten taitojen opetteluun. Vertaisten lasten kanssa ei ole eristyksissä päässyt harjoittelemaan vuorovaikutus- ja leikkitaitoja. Useampi haastateltava toi esiin, että lapset ovat heidän mielestään sopeutuvia, mutta myös tiedostavat asioita tarkasti ja lapset tarttuvat helposti esimerkiksi maskiasioihin, jos joku ei käytä maskia.

”Nopeastihan nuo unohtaa tuolla nuo lapsetki, että kyllä mun mielestä ainaki nyt tällä hetkellä ihan normaalisti siellä melskataan menemään. Mutta toki lapset on tosi tiedostavia, et ne osaa kysyä, että ”etkö sä laita maskia” tai ”miks sulla on maski”. Ihan alkuun ihan pienet yritti repiä pois, ku eihä ne ymmärtäny yhtää. Mutta tota, mitä mä oon ite tehny huomiota ihan kaupassakin, ni siellähän lapset kyselee vanhemmiltaan, että hei ”äiti, minkä takia täällä kaikilla aikuisilla ei enää oo niitä maskeja” Et ”sen voi nyt ihan ite harkita, että pitääkö sitä vai ei” et kyllä ne lapset tekee tarkkoja huomioita.” H1

7 Johtopäätökset

Tutkimuksessani etsin vastausta kysymykseen, millaista ovat avoimen varhaiskasvatuksen työntekijöiden kokemukset työskentelystä korona-ajan poikkeusoloissa. Halusin selvittää, millaisia vaikutuksia koronalla oli varhaiskasvattajien omaan työhön. Toiseksi halusin selvittää vaikutuksia vanhempien kanssa tehtävään kasvatusyhteis-

työhön ja kolmantena halusin kuulla, miten työntekijät näkivät pandemian vaikuttaneen perheiden hyvinvointiin. Tulosten perusteella työssä on tapahtunut väliaikaisia isojakin muutoksia, mutta vähitellen ollaan palaamassa kohti normaalia muun maailman mukana. Normaalilla tässä asiayhteydessä tarkoitan kasvokkaiseen kontaktiin perustuvaa ja painottuvaa avoimen varhaiskasvatuksen työtä. Vaikka asiat ympärillä ovat muuttuneet, työn ytimessä on kaiken aikaa pysynyt lasten ja perheiden tukeminen. Työntekijät ovat joutuneet poikkeusoloissa kiinnittämään aikaisempaa enemmän huomioita turvallisuusseikkoihin.

Varhaiskasvatuksen tehtävään haastatteluja peilaten, varhaiskasvattajat ovat poikkeusoloissa tarjonneet huoltajille tukea kasvatustehtävässään ja eväitä lasten kasvun, kehityksen ja oppimisen edistämiseen monipuolisilla sisällöillä mm. sosiaalisen median kanavillaan sekä tehtäväpakettien muodossa kerholapsille. Toiminnassa on huomioitava turvallisuus. Kun toimintaa on ollut mahdollista taas järjestää, on palveluita tarjottu turvallisuusseikat edellä. Turvallisuutta edistävät kokoontumisrajoitukset ovat asettaneet joidenkin toimintojen kannalta haasteita järjestämisessä.

Kasvatusyhteistyö on ollut kerhoperheiden kanssa koko ajan työssä läsnä, vaikka välillä sitä on tehtykin poikkeuksellisella tavalla. Yhteyttä perheisiin on kannateltu hankalimpana aikana puhelimen ja verkkoyhteyksien välityksellä, mikä ei ole ollut se luontevin vaihtoehto työntekijöille, eikä perheille. Avoimen toiminnan perheisiin yhteydenpito on pahimpina aikoina ollut sosiaalisen median tiedottamisen varassa, josta virikkeitä ja vinkkejä kaivanneet ovat voineet hakea piristystä eristysarkeen. Kasvatusyhteistyössäkin normaaliin palataan vähitellen, mutta kenties poikkeusaikojen työkaluillakin voi olla käyttöä tuomassa joustoa ja mahdollisuuksia tulevaisuudessa.

Perheiden hyvinvoinnista ollaan yleisesti huolissaan, vaikka omien asiakasperheiden kohdalla suurta huolta ei koettu. Kontaktin ylläpitäminen on poistanut huolta omista asiakkaista, joilla on voitu nähdä olevan sulkuaikoina osalla melko raskastakin. Kotonana on voitu olla turhautuneita, väsyneitä, pelokkaita ja epätietoisia. Toisaalta on myös nähty, että joissain kodeissa perhe-elämä on voinut kukoistaa uudella tavalla,

kun yhteistä aikaa on ollut enemmän tarjolla ja elo tiiviimpää. Se, että avoimen varhaiskasvatuksen asiakasperheissä usein toinen vanhemmista on kotona, nähtiin perheitä suojaavana tekijänä. Eristysaikojen jälkeen kotoa poistumista on paikoin arkailtu.

Opinnäytetyöni tuloksena näkisin, että korona on vaikuttanut merkittävästi avoimen varhaiskasvatuksen järjestämiseen ja se tulee vielä vaikuttamaan, vaikka jo merkittävältä osin toiminnassa ollaan palaamassa kohti normaalia.

Avoimen varhaiskasvatuksen puolelta en vielä löytänyt järkevää vertailukohdetta, mutta päiväkotimaailmassa aihetta on lähestynyt jo useampi kaltaiseni tutkija opinnäytetyössään. Käyhkö ja Mikkonen (2021) ovat tutkineet lapsen kasvattajien kokemuksia korona-ajan varhaiskasvatuksessa. Osalla lapsista oli mahdollista osallistua varhaiskasvatukseen koronasulun aikana, mutta myös päiväkodeista oli paljon lapsia poissa. Tutkimuksen päiväkodissa yhteydenpito perheisiin oli pääasiassa päiväkodinjohtajan vastuulla puhelimitse ja sähköpostilla. Myös Oksa (2021) on tutkinut korona-aikaa varhaiskasvatuksessa. Myös tässä tutkimuksessa päiväkodeissa oli kotona oleville lapsille tarjottu askartelupusseja ja tehtäväpaketteja, mikä oli tutkimuksen varhaiskasvattajien mukaan ilahduttanut perheitä. Tämän tutkimuksen päiväkodissa kotona oleville lapsille oli järjestetty myös erilaisia tuokioita etäyhteyksiä hyödyntäen. Etäyhteyksiä oli hyödynnetty myös vanhemmille suunnattuun viestintään. Perheisiin pidettiin yhteyttä puhelimitse, sähköpostitse, Teamsin ja yksityisen Facebook-ryhmän välityksellä. (Oksa, 2021.) Orpana ja Vuorikoski (2021) puolestaan kartoittivat tutkimuksessaan varhaiskasvatuksen henkilöstön kokemuksia lasten ja perheiden tavoittamisesta koronakeväänä 2020. Tässä tutkimuksessa pääasiallisten yhteydenpidon välineiden virkaa toimittivat puhelinyhteydet ja sähköposti. Osa tutkimukseen osallistuneista oli ollut perheisiin yhteydessä myös videoyhteyksin ja myös tehtäväpaketit oli mainittu yhteydenpidon välineenä. (Orpana & Vuorikoski, 2021.)

Kaikissa kolmessa edellä mainituissa tutkimuksessa yhteyttä oli siis pidetty ainakin puhelimitse ja sähköpostitse. Yhdessä tutkimuksessa yhteydenpito oli pääasiassa päiväkodinjohtajan harteilla, mutta kahdessa muussa yhteyttä pitivät muutkin varhais-

kasvatuksen työntekijät. Omassa tutkimuksessani kaikki vastaajat olivat taustaan katsoen pitäneet yhteyttä omiin asiakasperheisiin puhelimitse tai etäyhteyksin. Avoimen varhaiskasvatuksen työntekijät eivät maininneet erikseen sähköpostia yhteydenpidon välineenä, mutta on toki mahdollista, että vastaajat ovat lukeneet sen etäyhteyksien käsitteen alle.

Käyhkön ja Mikkosen tutkimuksen (2021) mukaan päiväkodin kasvattajat eivät kokeneet suurta huolta päiväkotiperheistä, vaan perheiden uskottiin pärjäävän kriisin yli. Oksan tutkimuksen (2021) mukaan viitataan varhaiskasvattajien huoleen pandemian vaikutuksista lasten ja perheiden hyvinvointiin ja oli havaittu myös jaksamisen ongelmia, väsymystä ja uupumusta perheissä. Huolta esiintyi myös suomea toisena kielellään puhuvien lasten kielellisestä kehityksestä toiminnasta poissaolevien osalta. (Oksa, 2021.) Omassa tutkimuksessani tutkittavat eivät kokeneet suurta huolta omista asiakkaistaan, mutta aineistosta nousi toisaalta joitain perheiden jaksamiseen viittaavia kommentteja. Osa haastateltavista toi esiin, että esimerkiksi päiväkotijaksamisen koulumaailmassa perheiden tilanne saattoi olla ollut huonompi kuin omilla asiakkailla.

8 Pohdinta

Avoim varhaiskasvatus on kohtaamistyötä. Uskon työntekijöille ja perheille korostuneen korona-aikana kasvokkaisen vuorovaikutuksen merkitys. Sulkuajana asiakasperheillä on ollut aiempaa isompi rooli lapsensa kasvatuksessa. Myös avoimen varhaiskasvatuksen rooli on kenties hetkellisesti muuttunut osin toiminnan vetäjästä viirikepanniksi. Haastattelujen perusteella vaikuttaisi, että perheiden arvostus avointa varhaiskasvatusta kohtaan ei ainakaan ole laskenut ja palveluiden kysyntä vaikuttaisi kasvaneen. Vertaistuen ja puhumisen tarve on eristyksissä olon jälkeen suuri.

Tutkimusta tehdessä pohdin sulkuajan eroa avoimen varhaiskasvatuksen ja päiväkotimaailman välillä. Yhteiskunnan näkökulmasta on ymmärrettävää, että tilanteessa, jossa tuntematon uhka vaarantaa koko kansan, käytetään äärimmäisiäkin keinoja tur-

vallisuuden takaamiseksi. Päiväkotien tarjotessa hoitoa niille lapsille, joille se oli tarpeellista saatiin turvattua niiden huoltajien työssäkäynti, jotka eivät pystyneet jättämään etätöihin. Lapsen varhaiskasvatusoikeuden näkökulmasta tämä asetti tavallaan avoimen varhaiskasvatuksen asiakkaat erilaiseen asemaan. Avoimen varhaiskasvatuksen asiakasperheillä ei ollut mahdollisuutta viedä lasta Jyväskylän avoimen varhaiskasvatuksen kerhoihin. Toki kerhoperheisiin pidettiin yhteyttä ja heille pyrittiin tarjoamaan eväitä paikkaamaan tilannetta paremmin kotona. Avoimen varhaiskasvatuksen rooli lasten hoidollisten tarpeiden kannalta nähtäneen erilaisena kuin päiväkotien. Perheillä, jossa tarvetta lapsen hoidolle oli mahdollisesti ilmennyt, oli mahdollista hakea päiväkotipaikkaa. Lapsen edun näkökulmasta koronasulku lienee ollut perusteltu turvallisuusnäkökulmasta ottaen huomioon, millaisen tiedon valossa päätöksiä koronakeväänä 2020 tehtiin. Luulen, että vaikka avoimen varhaiskasvatuksen perheillä olisi ollut mahdollisuus koronakeväänä 2020 laittaa lapsensa kerhoon, osallistujamäärät olisivat olleet niin matalat, että ryhmiä olisi ollut mahdoton pyörittää, ottaen huomioon, että tutkimuksenikin valossa asiakkaat ovat suurimmilta osin sellaisia perheitä, joissa toinen huoltajista on kotona ja korona-aikana mahdollisesti jopa molemmat etätyösuosituksesta johtuen.

Opinnäytetyöprosessi oli mielenkiintoinen ja opettavainen. Ensikertalaiselle tutkijalle työ oli myös paikoin haastava. Antoisinta oli ehdottomasti varhaiskasvattajien haastattelut, vaikka ne olivat myös ennalta jännittävimpiä, sillä ne sisälsivät itselle paljon uutta. Uskon, että kokeneempi haastateltava olisi varmasti saanut haastateltavista syvällisempää tietoa irti. Toisaalta koen, että haastatteluista sain kuitenkin tärkeät vastaukset tutkimuksen kannalta. Jatkoa ajatellen tutkimuksen toteuttaminen korosti minulle järjestelmällisyyden ja johdonmukaisuuden tärkeyttä, joiden osalta vielä kehitettävää löytyy.

8.1 Luotettavuus ja eettisyys

Tutkimusaineiston luotettavuuden kannalta voidaan pohtia, onko työntekijöiden muistijälki koronan alkua ajoista jo tylpistynyt ja aika kullannut muistot osittain jo n. puolentoista vuoden takaisista asioista. Haastatteluaineistoon täytyy suhtautua kriit-

tisesti. Käsitellään työntekijöille henkilökohtaista asiaa, omaa työtä. Tutkimuksen teko hetkellä Suomen rokotekattavuus on jo yli 70 prosenttia, (Koronarokotukset Suomessa, 2021) eikä koronatapauksimääristä enää uutisoida päivittäin. Opinnäytetyössäni tarkastelen ajanjaksoa yhteiskunnan sulkuajasta maaliskuusta 2020 alkaen aina marraskuun 2021 alkuun asti, jolloin yhteiskunta on jo avautunut suurelta osin kohti normaalia. Toisaalta sulkuajan kokemukset ovat jo yli vuoden vanhoja, mutta toisaalta edelleen toiminnassa on tietynlainen poikkeusajan leima mukana, koska emme vielä elä täysin normaalia elämää ja monia asioita tulee vielä huomioida. Kenties lisääntynyt turvallisuuden tunne voi heijastua vastauksissa jollain tapaa.

Avoimen varhaiskasvatuksen paikoitellen löyhän määrittelyn myötä on huomioitava myös tutkimuksen paikallisuus. Tämä tutkimus on paikallinen kuvaus avoimen varhaiskasvatuksen työntekijöiden kokemuksista korona-aikana, eikä sen perusteella kannata tehdä laajempia yleistyksiä. Pyrin saamaan tutkimuksesta kuitenkin paikallisesti mahdollisimman kattavan haastattelemalla eri yksiköiden työntekijöitä.

Opinnäytetyössä harjoittelen vielä itse tutkijan roolia. Esimerkiksi kysymysten asettelussa ja haastattelun toteutuksessa on mahdollista virhemarginaalin synnyllä. Haastatteluja ennen haastateltaville oli tiedotettu vain sen verran aiheesta kuin koin tarpeelliseksi, enkä antanut haastattelurunkoa ennakkoon nähtäväksi, jottei se vaikuttaisi haastateltavien vastauksiin. Pyrin välttämään haastateltavien johdattelua haastattelutilanteissa, jotta he voisivat kertoa omista kokemuksistaan mahdollisimman omakohtaisesti. Mielestäni haastattelijana onnistuin pysymään neutraalina ja antamaan tilaa tutkittavien omille kokemuksille. Mielestäni esitin selkeitä ja tutkimuksen kannalta olennaisia kysymyksiä haastateltaville. Haastatteluun osallistumiseen ja taltiointiin kaikilta osallistujilta kerättiin suostumus ja heille tiedotettiin tutkimuksen pääasiallisista sisällöistä. Taltiointeja käsittelemällä haastateltavien yksityisyyttä kunnioittaen. Litteroinnit toteutin kotonani rauhallisessa tilassa suljettujen ovien takana ja kuulokkeilla tallenteilla kuunnellen, jotteivat ne kantaudu ulkopuolisten korviin. Teorian osalta pyrin valikoimaan tutkimukseeni luotettavia lähteitä.

8.2 Digitaalisuus, etäyhteydet ja sosiaalinen media

Sosiaalisen median rooli nousi koronan sulkuaikoina aiempaa keskeisempään rooliin avoimessa varhaiskasvatuksessa. Kenties tulevaisuudessa somesta tulee entistä tärkeämpi työkalu avoimien palveluiden käytössä. Esimerkiksi korona-aikana perheille tuotetun sisällön tapainen materiaali somekanavilla voisi toimia hyvänä käyntikorttina palveluiden markkinoinnissa jatkossakin. Oma olettamukseni on, että kentällä työskentelevällä varhaiskasvatuksen ammattihenkilöstöllä on vielä rajallisesti tietoa digitaalisten kanavien mahdollisuuksista, tai luultavasti ainakin tiedon ja kokemuksen määrässä on runsasta vaihtelua, mutta kenties poikkeusajat ovat ajaneet osan varhaiskasvattajista pohtimaan tätä asiaa. Omasta haastatteluaineistostakin nousi esiin, etteivät kaikki varhaiskasvattajat koe olevansa somen ja tietotekniikan ammattilaisia. Jos kanavia halutaan jatkossa hyödyntää tehostetummin, tarvitsee työntekijöitä varmasti myös kouluttaa sen käyttöön lisää.

Somen tuomia mahdollisuuksia kasvatustyössä ei tule aliarvioida. Omien kokemuksieni mukaan somen kanavilla näkyminen ja oikeiden ihmisten tavoittaminen vaatii syvää asiakastuntemusta sekä tietoa palvelun algoritmien toiminnasta. Pelkät sivutyökäykset Facebookissa ei vielä kerro sisällön tavoittamisesta paljoakaan. Avoimen varhaiskasvatuksen ollessa kyseessä oleellisin kysymys ei ole, paljonko katselukertoja sisällöille kertyy, vaan tavoittaako sisältö oikeita lapsiperheitä, jotka voisivat siitä hyötyä. Millainen sisältö saa somessa lapsiperheen vanhemman kiinnostumaan, reagoimaan ja kenties myöhemmin avoimen varhaiskasvatuksen toimintaan mukaan? Entäpä, jos miettii asiaa ruutuajan kannalta – kuinka paljon päivästä haluamme viettää digitaalisten laitteiden äärellä, tai millaista esimerkkiä haluamme näyttää lapsille tässä asiassa?

Etäyhteyksiä on hyödynnetty sulkuaajan jälkeenkin. Syksyllä 2021 Jyväskylässä pyörimm. kaupungin kasvatusohjaajien toimesta etäperhekahvilat, joiden alustana toimi Teams-sovellus. Myös esimerkiksi vasukeskusteluissa etäyhteyksiä koettiin voivan hyödyntävän. Myös suurin osa tutkimuksen haastatteluista toteutettiin etäyhteyksien välityksellä.

Haastatteluja sopiessa valtaosa tutkittavista valitsi haastattelun toteuttamislustaksi Teamsin, jota he olivat käyttäneet myös työssään. Mielestäni etäyhteyksien käyttö ei vaikuttanut merkittävästi itse haastattelujen kulkuun, paitsi tietysti haastattelun alussa varmisteltiin puolin ja toisin, että äänet kuuluvat ja kuva näkyy. Yhteydet toimivat moitteettomasti, eikä muitakaan teknisiä ongelmia ollut havaittavissa. Haastattelujen järjestäminen etänä helpotti omaa taakkaani, sillä minun ei tarvinnut varata resursseja esimerkiksi haastattelupaikalle pääsemiseen tai tilakysymyksiin.

Kenties videovälitteiset tapaamiset jäävät tulevaisuudessa osaksi varhaiskasvattajien työkalupakkia tuomaan joustoa keskustelujen järjestämiseen. Asia ei ole pelkästään varhaiskasvattajien käsissä, vaan yhteyksien hyödyntäminen edellyttää myös mielestäni sitä, että asiakkaat kokevat käytön luontevaksi ja turvalliseksi. Verkkovälitteisyydessä on myös huomioitava tietoturvas asiat. Käytettävien sovellusten ja välineiden tulee olla sellaisia, ettei niiden käyttö aseta käyttäjien tietoja vaaraan. Henkilöstöä on opastettava tietoturva-asioissa ja linjaukset sovellusten käytöstä tulee olla selkeitä.

Itse suhtaudun sosiaaliseen mediaan, etäyhteyksiin ja teknologiaan lähinnä mielenkiinnolla, mutta paikoitellen myös kriittisesti. Olen ollut sosiaalisessa mediassa jo yli kymmenen vuotta ja käyttänyt eri sovelluksia ja palveluita kuten varmasti enemmistö oman ikäpolveni edustajista. Oma kokemukseni voi siis olla erilainen kuin esimerkiksi jo kymmeniä vuosia työelämässä olleella työntekijällä. Lapsiperheiden vanhempienkin joukosta löytyy jo kaltaisiani nuoria aikuisia, jotka ovat jo nuorena käyttäneet sosiaalista mediaa. Kussakin ikäluokassa on varmasti myös sisäistä vaihtelua suhtautumisessa asioihin. Omakin suhtautumiseni on muovautunut vuosien varrella.

8.3 Jatkotutkimusaiheet ja kehittämisisiedat

Kasvatusyhteistyön osalta tutkimukseni vastaa kysymykseen, mitä korona-aikana tehtiin eli millä muotoa sitä oli tehty poikkeusoloissa. Jos aiheeseen olisi syvennytty vielä perusteellisemmin olisi voinut olla mielekäästä selvittää, esimerkiksi kuinka usein perheisiin pidettiin yhteyttä tai koettiin yhteydenpito riittävänä. Myös perheiden omaa näkökulmaa olisi ollut mielekäästä selvittää, olivatko he tyytyväisiä yhteydenpi-

don tapaan tai määrään ja kokivatko he saavansa riittävästi tukea. Toisaalta esimerkiksi koko Suomen mittakaavassa voisi tutkia, kuinka kirjavia käytäntöjä avoimen varhaiskasvatuksen kasvatusyhteistyön toteuttamisessa oli korona-aikana, sillä mitä ilmeisemmin mitään selkeää linjausta toimintatavoista, miten kasvatusyhteistyötä poikkeusoloissa olisi pitänyt toteuttaa ei ollut.

Jatkotutkimuksen kannalta voisi olla myös mielekästä pohtia, millaisia laajempia vaikutuksia perheiden osallisuuteen ja hyvinvointiin koronapandemialla on ollut. Esimerkiksi isovanhemmat ovat monen perheen tukena kasvatuksessa, mutta varsinkin iäkkäämpien ihmisten tapaamista kehoitettiin välttämään korona-ajan alussa. Millaista perheiden kotona on ollut, kun on jouduttu eristäytymään ja eletty kenties entistä tiiviimmin yhdessä?

Varhaiskasvatusta ja avointa varhaiskasvatusta olisi mielenkiintoista lähestyä tutkimuksessa myös digitaalisten, etäyhteyksien ja somen näkökulmasta. Mielekästä olisi esimerkiksi tutkia työntekijöiden valmiuksia ja kokemuksia näiden asioiden suhteen sekä mahdollisia käytössä olevia käytäntöjä ja työkaluja. Markkinoinnin näkökulmasta voisi lähteä esimerkiksi tekemään suunnitelmaa avoimen varhaiskasvatuksen sosiaalisen median markkinointiin ja kehittää alan toimijoille työkaluja tehokkaampaan somessa luovimiseen ja perheiden tavoittamiseen. Asiaa voisi myös tutkia potentiaalisen asiakaskunnan näkökulmasta ja selvittää, millainen sisältö kiinnostaa heitä.

Lähteet

30 vuotta perhepuistoa – ja elämää ennen sitäkin. N.d. Mäki-Matin perhepuiston tuki ry:n verkkosivut. Viitattu 10.1.2020.

Alila, K. & Portell, T. 2008. Leikkitoiminnasta avoimeen varhaiskasvatukseen. Avointen varhaiskasvatuspalveluiden nykytila ja kehittämistarpeet 2007. Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä 2018:14. Helsinki. Viitattu 10.1.2020. <http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/72270/Selv200814.pdf>

Coronavirus disease (COVID-19). N.d. Maailman terveysjärjestö WHO:n verkkosivusto. Viitattu 22.9.2021. https://www.who.int/health-topics/coronavirus#tab=tab_1

Fjällström, S. 2018. ”Semmonen kevyempi vaihtoehto”. Diskurssianalyttinen tutkimus muun varhaiskasvatuksen merkityksestä kuntien varhaiskasvatuspalveluna. Pro gradu -tutkielma. Tampereen yliopisto. Kasvatustieteiden tiedekunta. Viitattu 29.9.2021. <https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/104374/1538996472.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Fjällström, S. & Karila, K. 2018. Vanhemmuuden tuki vai päiväkotitoiminnan kevytversio? Avoimen varhaiskasvatuksen vaihtelevat tulkinnat suomalaisissa kunnissa. CHILDCARE-tutkimushankkeen blogi. Viitattu 29.9.2021. <https://blogs.tuni.fi/child-care/blogikirjoitus/vanhemmuuden-tuki-vai-paivakotitoiminnan-kevytversio-avoi-men-varhaiskasvatuksen-vaihtelevat-tulkinnat-suomalaisissa-kunnissa/>

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2011. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Gaudeamus Helsinki University Press Oy, Yliopistonkustannus, HYY yhtymä.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. 15 uud. p. Helsinki: Tammi.

Juhila, K. N.d. Teemoittelu. Teoksessa Jaana Vuori (toim.) *Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja*. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Viitattu 16.11.2021. <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/>

Jyväskylän seurakunnan varhaiskasvatus. N.d. Jyväskylän seurakunnan verkkosivut. Viitattu 18.11.2021 <https://www.jyvaskylanseurakunta.fi/lapsiperheille>

Jyväskylän varhaiskasvatuksen varautuminen koronavirukseen. N.d. Jyväskylän kaupungin verkkosivut. Viitattu 22.9.2021 <https://www.jyvaskyla.fi/varhaiskasvatus/jyvaskylan-varhaiskasvatuksen-varautuminen-koronavirukseen>

Kananen, J. 2017. Laadullinen tutkimus pro graduna ja opinnäytetyönä. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

- Kaskela, M., Kekkonen, M. 2006. Kasvatuskumppanuus kannattelee lasta. Opas varhaiskasvatuksen kehittämiseen. Stakes Oppaita 63. Gummerrus kirjapaino Oy. Viitattu 8.1.2020. Saatavilla sähköisesti: https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/77944/OPA2006_063_Stakes.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Kerhot, perhekerhot, perhekahvilat ja perhepuistot. N.d. Jyväskylän kaupungin verkkosivut. Viitattu 10.1.2020. <https://www.jyvaskyla.fi/varhaiskasvatus%E2%80%8B/varhaiskasvatus-jyvaskylassa/kerhot-perhekerhot-ja-kahvilat>
- Koronarokotukset Suomessa, 2021. Koronarokotuskattavuus alueittain ja ikäryhmittäin. Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen verkkosivut. Viitattu 15.11.2021. https://sampo.thl.fi/pivot/prod/fi/vaccreg/cov19cov/summary_cov19ageareacov
- Koronavirus selkokielellä. N.d. Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen verkkosivut. Viitattu 22.9.2021. <https://thl.fi/fi/web/infektiotaudit-ja-rokotukset/ajankohtaista/ajankohtaista-koronaviruksesta-covid-19/materiaalipankki-koronaviruksesta/koronavirus-selkokielella>
- Käyhö, M. & Mikkonen, H. 2021. Lapsen kasvattajien kokemuksia korona-ajan varhaiskasvatuksesta. Opinnäytetyö. Sosionomi. Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu. Viitattu 18.11.2021. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-202104276077>
- Leemann, L. & Hämäläinen, R.-M. 2015. Matalan kynnyksen palvelut. Sosiaalisen osallisuuden edistämisen koordinaatiohanke (Sokra). Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Viitattu 8.1.2020. Saatavilla www.thl.fi/sokra.
- Leemann, L., Kuusio, H. & Hämäläinen, R.-M. 2015. Sosiaalinen osallisuus. Sosiaalisen osallisuuden edistämisen koordinaatiohanke (Sokra). Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Viitattu 8.1.2020. Saatavilla www.thl.fi/sokra
- Nurhonen, L., Chydenius, H., Lipponen, L. 2021. Korona tuli kylään-tutkimushankkeen loppuraportti. Koronakriisin vaikutuksia varhaiskasvatukseen, Helsingin yliopisto. Viitattu 28.9.2021. https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/333385/Korona_tuli_kytaan_tutkimushankkeen_loppuraportti.pdf?sequence=1
- Nurmesniemi, A. 2019. Suullinen tiedonanto.
- Ohje varhaiskasvatukseen, esiopetukseen ja perusopetukseen covid-19-tartuntojen ehkäisemiseksi. 2021. Työterveyslaitoksen verkkosivut. Viitattu 28.9.2021. <https://hyvatyo.ttl.fi/koronavirus/ohje-varhaiskasvatus-perusopetus>
- Oksa, V. 2021. Varhaiskasvatuksen opettajana korona-ajan varhaiskasvatuksessa. Opinnäytetyö. Sosionomi. Laurea Ammattikorkeakoulu. Viitattu 18.11.2021. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2021060213651>
- Oksanen, S.-M. 2020 Opinnäytetyöasiaa. Sähköpostiviesti. Perhekahviloiden varhaiskasvatuksen opettajan sähköpostiviesti. Vastaanottaja T.Laulainen. Perhekahviloiden toiminnan kuvailua ja tutkimuksen teemojen käsittelyä.

Orpana, K. & Vuorikoski, M. 2021. Varhaiskasvatuksen henkilöstön kokemuksia lasten ja perheiden tavoittamisesta koronakeväänä 2020. Opinnäytetyö. Sosionomi AMK. Diakonia Ammattikorkeakoulu. Viitattu 18.11.2021. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2021100418344>

Perhekeskus Tourutupa. N.d. Jyväskylän MLL:n verkkosivut. Viitattu 18.11.2021 <https://jyvaskyla.mll.fi/perhekeskus-tourutupa/>

Salin, M., Hakovirta, M. & Kaittila, A. 2020. Mahdollisuus joustoihin arjen järjestämisessä jakoi lapsiperheiden kokemuksia korona-ajasta. Turun Sanomat. Viitattu 28.9.2021. <https://www.ts.fi/puheenvuorot/4989812/Mahdollisuus+joustoihin+arjen+jarjestamisessa+jakoi+lapsiperheiden+kokemuksia+koronaajasta>

Sapere – pienten lasten ruokakasvatusmenetelmä varhaiskasvatuksessa. N.d. Sapere-hankkeen verkkosivut Peda.netissä. Viitattu 15.10.2020. <https://peda.net/hankkeet/sapere>

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018. Opetushallitus. Määräykset ja ohjeet 2018: 3a. Punamusta Oy, Helsinki 2019. Viitattu 18.11.2021. https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet.pdf

Liitteet

Liite 1. Teemahaastattelun runko

Taustatiedot: työtehtävä ja -kokemus

Koronan vaikutukset toiminnan suunnittelussa omassa yksikössä/omassa työssä

avoimen vk:n keskeinen tehtävä (työn tarkoitus ja tavoitteet, miten toteutuneet poikkeusoloissa?)

mitkä ovat työsi olennaisimmat tavoitteet/tarkoitus?

arvioi, miten tavoitteet toteutuneet korona-aikana

muutokset työtavoissa ja menetelmissä VASU:n sisällöt ja teemat mahd. painotukset

millaisista työtavoista ja menetelmistä arkesi koostuu?

onko korona vaikuttanut työn painotuksiin?

onko poikkeusolot tuoneet uusia tapoja/metelmiä?

onko jotain jäänyt pois?

Miten rajoitukset ja suositukset näkyneet 2020 alusta tähän päivään?

osattiinko varautua ennakkoon? miten?

millaisia vaiheita viimeiseen kahteen vuoteen kuuluu? esim kiinniolo jne

mikä tilanne nyt?

miltä näyttää tulevaisuus?

Koronan vaikutukset kasvatusyhteistyön näkökulmasta

muutokset asiakkaiden kohtaamisessa (määrä/tapa)

kuinka monta asiakasta kohtaat tällä hetkellä keskimäärin pv/vk/kk?

kuinka määrä vaihdellut viimeisen kahden vuoden aikana?

onko kohtaamisia ollut etänä? millaista ollut?

onko kohtaamiset muuttuneet muuten?

vaikutukset uusien asiakkuuksien syntyyn?

ajankohtaiset kasvatusteemat?

Koronan vaikutukset perheiden hyvinvoinnin näkökulmasta

Miten ja millaisena lasten ja perheiden hyvinvointi näyttäytyy tällä hetkellä työssäsi?

arvioi asiakaslasten hyvinvointia

miten mahdolliset muutokset näkyy?

arvioi asiakasperheiden hyvinvointia

miten mahdolliset muutokset näkyy?

mitä on muutosten taustalla?

miten voit omassa työssäsi edistää hyvinvointia?

Vapaa sana

Liite 2. Ensimmäinen haastattelukutsu

Haastattelukutsu

Hei Sinä varhaiskasvatuksen ammattilainen, joka työskentelet avoimen varhaiskasvatuksen parissa Jyväskylässä. Kartoitan opinnäytetyötäni varten avoimen varhaiskasvatuksen työntekijöiden kokemuksia työskentelystä koronapandemian aikana ja haluaisin haastatella Sinua. Haastattelussa keskustellaan koronasta oman työn, kasvatusyhteistyön ja perheiden hyvinvoinnin näkökulmasta.

Haastattelut toteutetaan 11.-22. lokakuuta, verkkovälitteisinä teemahaastatteluina. Haastattelu on yksilöhaastattelu ja se kestää n. 45 min. Haastattelut toteutetaan Zoom-sovelluksessa ja ne tallennetaan haastattelujen analysointia varten. Voit varata itsellesi sopivan haastatteluajan oheisesta linkistä. Ajan varanneille toimitan sähköpostiin Zoom-linkin. Täytetty ja allekirjoitettu ajanvarauslomake toimii suostumuksenasi haastatteluun.

Ajanvaraus: <https://www.iotform.com/212652575971059> (nimi, sähköposti tai allekirjoitus näkyy ainoastaan tutkimuksen järjestäjälle.) tai puhelimitse/sähköpostitse. Jos linkin kanssa esiintyy ongelmia, kopioi linkin osoite dokumentista ja liitä se selaimen osoiteriville.

Huomioithan, että sinulla täytyy olla Zoom-sovellus asennettuna sillä laitteella, jolla haastatteluun osallistut. Sovellus on kuitenkin nopea ja helppo asentaa. Zoomin voit ladata täältä: <https://zoom.us/download>

Tarvittaessa haastattelu voidaan toteuttaa myös ”livenä”. Tällaisessa tapauksessa lähesty puhelimitse tai sähköpostitse niin sovitaan yksityiskohdista!

Antamiasi tietoja ja haastattelutallennetta käytetään ainoastaan tutkimuksen kannalta olennaisiin tarkoituksiin. Haastattelutallenteet tuhotaan heti niiden käytyä tutkimuksen kannalta tarpeettomiksi.

Jos haastatteluajankohtaa tarvitsee siirtää tai olet estynyt varaamanasi haastatteluajankohtana, ilmoitathan siitä mahdollisimman pian.

Lisätietoja:

Tuomo Laulainen

Sosionomiopiskelija, Jyväskylän Ammattikorkeakoulu

X.X

X.X@windowslive.com

Liite 3. Toinen haastattelukutsu

Hei,

lähestyin teitä Jyväskylän avoimen VK:n työntekijöitä viime viikolla haastattelukutsulla. Tässä edeltävälle kutsulle jatkoa. Arvostan aikaanne ja olen siksi pyrkinyt teemmään osallistumisestanne mahdollisimman helppoa ja joustavaa parantelemalla aiempaa ajanvarauslomaketta ja vapauttamalla lisää aikoja.

Tutkimukseni kannalta olisi tärkeää kuulla kokemuksistasi korona-aikana työskentelystä. Teema haastattelussa keskustellaan työtehtävistäsi, kasvatusyhteistyöstä ja perheiden hyvinvoinnista. Haastattelu on yksilöhaastattelu ja se voidaan toteuttaa verkkovälitteisesti tai kasvotusten. Suosin verkkovälitteisiä haastatteluja ja Zoom-sovellusta, mutta myös Teams käy. Haastatteluajoja on saatavilla 29.10. saakka. Nyt myös viikonloppujen ajat ovat vapaata riistaa.

Oma kiinnostukseni avointa varhaiskasvatusta kohtaan pohjaa aiempaan kesätyöjakssoon Mäki-Matin perhepuistossa. Teette tärkeää työtä lasten ja perheiden eteen! Haastattelujen avulla uskon saavani paremman kokonaiskuvan Jyväskylän avoimen varhaiskasvatuksen toiminnasta ja luonteesta. Korona on vaikuttanut omaan opinäytetyöprosessiin matkan varrella paljon, joten tuntui luonteelta omaksua koronänäkökulma osaksi työtäni.

Haastattelun ajanvarauslomaketta on muokattu joustavammaksi. Varaa aika ensisijaisesti täältä <https://form.jotform.com/212652575971059> Jos linkin kanssa esiintyy ongelmia, kopioi linkin osoite dokumentista ja liitä se selaimen osoiteriville.

Ajanvaraukseen ja muihin tutkimukseen liittyvissä asioissa voi ottaa yhteyttä sähköpostilla X.X@windowslive.com tai puhelimitse X.X

Jos haluat haastatteluajan alle 24h sisällä, sekin voi onnistua. Tässä tapauksessa suositellen ottamaan yhteyttä puhelimitse.

Toteuttamistavasta riippumatta kaikki haastattelut tallennetaan. Yllä olevaa ajanva-
rauslomaketta käyttämällä on mahdollista antaa suora suostumus haastatteluun,
mutta tarvittaessa voin kerätä kirjallisen suostumuksesi myös muilla tavoin. Kaikkia
antamiasi tietoja käsitellen yksityisyyttäsi kunnioitetaan.

Kiitos yhteistyöstä!

Terveisin

Tuomo Laulainen

Sosionomiopiskelija, Jyväskylän Ammattikorkeakoulu